

Medlemmene i Melhus kirkelige fellesråd
m/ vararepresentanter

Deres ref.:

Vår ref.:

012.2 Kirkelig fellesråd

Vår saksbehandler:

Kurt Rylandsholm

Melhus den:

6. juni 2017

INNKALLING TIL MØTE I MELHUS KIRKELIGE FELLESRÅD

Det blir med dette kalt inn til møte i Melhus kirkelige fellesråd **torsdag 8.6.2017 kl. 1700**. Møte starter med en befaring i Melhus kirke der kantor Christine Goedecke vil gi en omvisning av det nye orgelet. Deretter drar vi til **Melhus kirkekontor, 2. etasje** (møterom Kirkemøte 2) og fortsetter møtet. Sakspapirene blir utlevert i papirformat før møtet.

Vararepresentanter stiller ikke uten nærmere innkalling. Forfall skal snarest meldes til daglig leder. Vel møtt.

Med hilsen

Jan Tore Wilhelmsen
Leder

Kurt Rylandsholm
Daglig leder

**Innkalte
medlemmer:**

Helge Bjørn Bæverfjord, Stine Estenstad, Arne Formo, Knut Ivar Grue, Odd Peder Helgemo, John Olav Hodne, Trine Hagensen Kjelsberg, Eli Marie Bårdsdatter Rolseth, Randi Wehn, Jan Tore Wilhelmsen.

**Kopi
vararepresentanter:**

Nils Petter Svensen Aune, Asbjørn Margido Buklev, Torild Ødegaard Hell, Bjarte Ljøkjell, Kjell Arne Morland, Vibecke Grønning Paulsen, Arild Kåre Stenset, Jomar Økdal.

Til orientering:

- Prosten
- Rådmannen
- Menighetsrådslederne i fellesrådsområde

Vedlegg:

Sakliste og sakspapir

SAKLISTE

Sak 014/17 Godkjenning av innkalling og dagsorden

Sak 015/17 Meldinger og referatsaker

Sak 016/17 Regnskapsrapport 1. tertial

Sak 017/17 Høring - Forslag til forskrift om Den norske kirkes medlemsregister

Sak 018/17 Høring - Forslag til nye regler for valg av menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet

Sak 019/17 Møteplan 2. halvår 2017

Sak 020/17 Eventuelt

Sak 021/17 Godkjenning og signering av møtereferat fra fellesrådsmøte 8.6.2017

SAKSPRESENTASJON

Sak 015/17 Meldinger og referatsaker				
Møtedato: 8.6.2017	Kl.: 1700	Sted: Kirkekontoret	Saksbehandler: KR	J.nr.: 17/00055-002 012.2

Oversikt over meldinger og referatsaker

1. Minnelund Flå gravplass
2. Personalsituasjonen

1. Minnelund Flå gravplass

Fellesrådet har mottatt en henvendelse fra Flå menighetsråd vedrørende navnet minnelund ved Flå gravplass (jf. vedlegg). Daglig leder har en dialog med leder i menighetsrådet, og saken vil bli tatt opp i sammenheng med investeringsbudsjettet som blir fremlagt for fellesrådet i neste møte.

2. Personalsituasjonen

- Diakon Tone Njøs er 100 % sykmeldt t.o.m. 11. juni.
- Kirketjener Leif Idar Skei er 50 % sykmeldt t.o.m. 11. juni.
- Åshild Opedal Hugdal er ansatt som menighetspedagog i 40 %. Hun tiltrer stillingen i september.
- Stillingen som 15 % klokke i Melhus kirke står fremdeles vakant.

DEN NORSKE KIRKE

Flå menighet

Flå menighetsråd 31032017

Saksframlegg til Fellesrådet i Melhus etter behandling i Flå menighetsråd av sak 26/2017 om minnelund på Flå kirkegård.

Kirkegårdsutvidelse - minnelund.

Situasjon:

I reguleringsplan for kirkegårdsutvidelse er det ikke satt av areal for minnelund. Utvidelsen opptar folk i lokalmiljøet, og kirkevergen får ofte spørsmål om planen, bl.a. om det nå blir anlagt minnelund, slik det gjøres de fleste steder.

Vurdering:

Slik bosettingsmønsteret stadig utvikler seg, med pårørende spredt over store deler av landet og i utlandet, blir stell av gravsteder et stadig større problem. Stadig flere velger derfor minnelund med en enkel navneplate på et felles gravminne når dette valget er mulig. Enkelte ønsker også et anonymt gravsted; bare en plass for urne. Kirkevergen og menighetsrådet i Flå mener at slik minnelund må innarbeides i utvidelsen, og at dette er framtidsrettet.

Forslag til vedtak i Melhus Fellesråd:

Melhus kirkelige fellesråd vedtar at minnelund innarbeides i reguleringsplan for utvidelsen av kirkegården ved Flå kirke, og at Flå menighetsråd blir delaktig og involvert i utformingen av denne.

SAKSPRESENTASJON

Sak 016/17 Regnskapsrapport 1. tertial				
Møtedato: 8.6.2017	Kl.: 1700	Sted: Kirkekontoret	Saksbehandler: KR	J.nr.: 17/00055-003 012.2

Vedlagte saksdokumenter:

- Tertialrapport 1/2017

Andre saksdokumenter:

-

Saksframlegg:

Rapporten viser et forbruk pr. 1. tertial på 35 % av budsjettet. 45 % av de budsjetterte inntektene er kommet inn i samme periode (jf. l.nr. 9). Den prosentvis høye inntekten skyldes i hovedsak at halvparten av rammeoverføringen fra kommunen, samt halvparten av midlene fra staten tilknyttet trosopplæringen allerede er bokført.

Det prosentvis høye forbruket er hovedsakelig tilknyttet lønnskostnader. Dette vil i løpet av året jevne seg ut ettersom fellesrådet ikke har lønnsutbetaling i juni. Samtidig er lønnsutgiftene innen administrasjon noe høyt grunnet etterbetaling av møtegodtgjørelse for folkevalgte i 2016. Ut over dette har man merknader til følgende linjenummer (L.nr.):

- 1: Fakturaer tilknyttet festeavgift vil bli sendt ut på høsten. Derfor er inntektene så lave p.t.
- 597: Grunnet en feil har tilleggene falt ut (helge- og kveldstillegg, delt dagsverk, m.m.). Disse ble tidligere betalt ut med et fast beløp (T-trinn). Grunnet en feil falt dette bort i 2007. Årsaken til den høye lønnskostnaden er knyttet til etterbetaling av tillegg.

Vurdering:

Den prosentvis lave inntekten vil justere seg i løpet av året. Likviditeten til fellesrådet er god. Regnskapsrapporten viser at utgiftene ligger noe over vedtatt budsjett. Det vil bli foretatt en budsjettjustering i forbindelse med fremleggingen av regnskapet etter 2. tertial.

Daglig leders innstilling til vedtak:

På grunnlag av saksframlegg og vurdering kommer følgende innstilling til vedtak:

Melhus kirkelige fellesråd tar regnskapsrapporten 1. tertial til orientering.

Kurt Rylandsholm
Daglig leder

DEN NORSKE KIRKE

Melhus kirkelige fellesråd

Tertialrapport 1 /2017

Vedlegg til fellesrådssak 016/17

L.nr.	Konto	Konto (T)	Tertialrapport 1/2017	Budsjett 2017	Differanse	%
Inntekter						
1	600-659	Brukerbetaling, salg, avgifter og leieinntekter	kr -116 902	kr -630 000	kr 513 098	19 %
2	660-679	Salg av driftsmidler/fast eiendom	kr -	kr -	kr -	
3	700-789	Refusjoner/Overføringer	kr -205 975	kr -695 000	kr 489 025	30 %
4	790	Kalkulatoriske inntekter knyttet til kommunal tjenesteyting	kr -	kr -410 000	kr 410 000	0 %
5	800-829	Statlige tilskudd	kr -594 000	kr -1 188 000	kr 594 000	50 %
6	830-839	Rammeoverføring/Tilskudd fra egen kommune	kr -4 243 796	kr -8 488 000	kr 4 244 204	50 %
7	840-859	Tilskudd fra fellesråd/menighetsråd	kr -	kr -	kr -	
8	860-879	Andre tilskudd, gaver, innsamlende midler	kr -	kr -	kr -	
9	Sum driftsinntekter		kr -5 160 673	kr -11 411 000	kr 6 250 327	45 %
Utgifter						
10	010-099	Lønn og sosiale utgifter	kr 2 997 735	kr 8 420 000	kr -5 422 265	36 %
11	100-299	Kjøp av varer og tjenester	kr 835 435	kr 2 609 000	kr -1 773 565	32 %
12	300-389	Refusjoner/Overføringer	kr 141 623	kr 470 000	kr -328 377	30 %
13	390	Kalkulatoriske utgifter knyttet til kommunal tjenesteyting	kr 135 300	kr 410 000	kr -274 700	33 %
14	400-479	Tilskudd og gaver	kr -	kr -	kr -	
15	Sum driftsutgifter		kr 4 110 093	kr 11 909 000	kr -7 798 907	35 %
16	Brutto driftsresultat		kr -1 050 580	kr 498 000	kr -1 548 580	-211 %

Netto finansinntekter/utgifter									
17	900-909	Renteinntekter og utbytte	kr	-15 958	kr	-70 000	kr	54 043	23 %
18	920-929	Mottatte avdrag på utlån	kr	-	kr	-	kr	-	
19	500-509	Renteutgifter og låneomkostninger	kr	-	kr	-	kr	-	
20	510-519	Avdrag på lån	kr	-	kr	-	kr	-	
21	520-529	Utlån, kjøp av aksjer, andeler, og/eller lignende	kr	-	kr	20 000	kr	-20 000	0 %
22	Sum netto finansinntekter/utgifter		kr	-15 958	kr	-50 000	kr	34 043	32 %
23	590	Avskrivninger	kr	-	kr	-	kr	-	
24	990	Motpost avskrivninger	kr	-	kr	-	kr	-	
25	Netto driftsresultat		kr	-1 066 538	kr	448 000	kr	-1 514 538	-238 %
Interne finansieringstransaksjoner/bruk av avsetninger									
26	930	Bruk av utdisponert mindreforbruk (overskudd) tidligere år	kr	-	kr	-	kr	-	
27	940-949	Bruk av disposisjonsfond	kr	-	kr	-500 000	kr	500 000	0 %
28	950-959	Bruk av bundne fond	kr	-	kr	-	kr	-	
29	Sum interne finansieringstransaksjoner/bruk av avsetninger		kr	-	kr	-500 000	kr	500 000	0 %
Avsetninger									
30	530	Avsatt til dekning av tidligere års merforbruk (underskudd)	kr	-	kr	-	kr	-	
31	540-549	Avsatt til disposisjonsfond	kr	-	kr	-	kr	-	
32	550-559	Avsatt til bundne fond	kr	-	kr	52 000	kr	-52 000	0 %
33	570	Overført til investeringsregnskapet	kr	-	kr	-	kr	-	
34	Sum avsetninger		kr	-	kr	52 000	kr	-52 000	0 %
35	580	Regnskapsmessig mindreforbruk (overskudd)	kr	-1 066 538	kr	-	kr	-1 066 538	
36	980	Regnskapsmessig merforbruk (underskudd)	kr	-1 066 538	kr	-	kr	-1 066 538	

L.nr.	Konto	Konto (T)	Tertialrapport 1/2017	Budsjett 2017	Differanse	%
-------	-------	-----------	--------------------------	---------------	------------	---

Funksjon 041 Administrasjon

56	Sum 10100-10999 Lønn og sosiale utgifter		kr	2 587 000	kr	1 738 296	33 %
107	Sum 11000-12999 Kjøp av varer og tjenester		kr	829 000	kr	575 514	30 %
113	Sum 13000-13899 Refusjoner/Overføringer +14290 (mva.-komp.)		kr	100 000	kr	57 303	43 %
118	Sum 13900 Kalkulatoriske utgifter ved kommunal tjenesteyting		kr	410 000	kr	274 700	33 %
124	Sum 14000-14799 Tilskudd og gaver - 14290 (mva.-komp.)		kr	-	kr	-	0 %
130	Sum 15200-15299 Utlån, kjøp av aksje, andeler o.l.		kr	20 000	kr	20 000	0 %
135	Sum 15300 Avsatt til dekning fra tidligere års merforbruk (underskudd)		kr	-	kr	-	
140	Sum 15400-15499 Avsatt til disposisjonsfond		kr	-	kr	-	
145	Sum 15800 Regnskapsmessig mindreforbruk (overskudd)		kr	-	kr	-	
150	Sum 15900 Avskrivninger		kr	-	kr	-	
157	Sum 16000-16599 Brukerbetaling, salg, avgifter og leieinntekter		kr	-13 000	kr	-13 000	6 %
169	Sum 17000-17899 Refusjoner/overføringer		kr	-100 000	kr	-34 875	65 %
174	Sum 17900 Kalkulatoriske inntekter ved kommunal tjenesteyting		kr	-410 000	kr	-410 000	0 %
179	Sum 18000-18290 Statlige tilskudd		kr	-	kr	-	
184	Sum 18300-18399 Rammeoverføring/tilskudd fra egen kommune		kr	-8 488 000	kr	-4 244 204	50 %
189	Sum 18600-18799 Andre tilskudd, gaver, innsamlede midler		kr	-	kr	-	
194	Sum 19000-19099 Renteinntekter og utbytte		kr	-15 958	kr	-54 043	23 %
200	Sum 19300-19599 Bruk av avsetninger		kr	-500 000	kr	-500 000	0 %
205	Sum 19800 Regnskapsmessig merforbruk (underskudd)		kr	-	kr	-	
210	Sum 19900 Motpost avskrivninger		kr	-	kr	-	
211							
212							
213							
214							
215							

Funksjon 042 Kirker

243	Sum 10100-10999 Lønn og sosiale utgifter		kr	1 610 000	kr	1 040 188	35 %
286	Sum 11000-12999 Kjøp av varer og tjenester		kr	214 000	kr	116 081	45 %
298	Sum 11000-12999 Kjøp av varer og tjenester - Flå		kr	86 000	kr	51 488	40 %
310	Sum 11000-12999 Kjøp av varer og tjenester - Horg		kr	173 000	kr	91 775	47 %
322	Sum 11000-12999 Kjøp av varer og tjenester - Højlonda		kr	176 000	kr	108 793	38 %
334	Sum 11000-12999 Kjøp av varer og tjenester - Melhus		kr	281 000	kr	167 237	40 %
346	Sum 13000-13899 Refusjoner/Overføringer +14290 (mva.-komp.)		kr	155 000	kr	90 585	42 %
354	Sum 15900 Avskrivninger		kr	-	kr	-	
363	Sum 16000-16599 Brukerbetaling, salg, avgifter og leieinntekter		kr	-100 000	kr	-56 320	57 %
375	Sum 17000-17899 Refusjoner/overføringer		kr	-155 000	kr	-92 189	68 %
380	Sum 19300-19599 Bruk av avsetninger		kr	-	kr	-	
388	Sum 19900 Motpost avskrivninger		kr	-	kr	-	
397							

398
399

SAKSPRESENTASJON

Sak 017/17 Høring - Forslag til forskrift om Den norske kirkes medlemsregister				
Møtedato: 8.6.2017	Kl.: 1700	Sted: Kirkekontoret	Saksbehandler: KR	J.nr.: 17/00055-004 012.2

Vedlagte saksdokumenter:

- Høring - Forskrift om Den norske kirkes medlemsregister
- Høring - Forslag til forskrift om Den norske kirkes medlemsregister

Andre saksdokumenter:

-

Saksframlegg:

Kirkerådet har sendt ut en høring i forbindelse med forslag til forskrift om Den norske kirkes medlemsregister, jf. vedlegg. Bakgrunnen for høringen er at det er foreslått en revisjon av retningslinjene bl.a. for å ivareta informasjonssikkerheten tilknyttet medlemsregisteret. Kirkerådet antar at det i forslaget til nye forskriftene inneholder presiseringer som vil bidra til at behandlingsansvaret for medlemsregistret blir tydeliggjort, samt legge til rette for et bedre samspill mellom Kirkerådet og fellesrådene.

Høringsfristen er 30. juni 2017.

Vurdering:

Daglig leder mener at forslaget til de nye forskriftene ivaretar endringens intensjon, nemlig informasjonssikkerhet, ansvarliggjøring, og presiseringer. Informasjonssikkerhet blir i høringen omtalt som bestående av 3 elementer: 1) Konfidensialitet, 2) integritet (også omtalt som datakvalitet), og 3) tilgjengelighet. Daglig leder mener at forslaget til nye retningslinjer ivaretar alle disse aspektene.

Daglig leders innstilling til vedtak:

På grunnlag av saksframlegg og vurdering kommer følgende innstilling til vedtak:

Melhus kirkelige fellesråd har ingen motforestillinger knyttet til Kirkerådets forslag til forskrift om Den norske kirkes medlemsregister, og støtter derfor forslaget.

Kurt Rylandsholm
Daglig leder

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet, Mellomkirkelig råd, Samisk kirkeråd

Til bispedømmerådene, biskopene,
Bispemøtet, fellesrådene, Presteforeningen,
Fagforbundet, Delta, KA og
Kulturdepartementet

Dato: 31.03.2017

Vår ref: 17/01090-5 it934

Deres ref:

Høring - Forskrift om Den norske kirkes medlemsregister

Vedlagte høringsnotat om forskrift om Den norske kirkes medlemsregister sendes med dette på høring til bispedømmerådene, biskopene, Bispemøtet, fellesrådene, Presteforeningen, Fagforbundet, Delta, KA og Kulturdepartementet.

Den norske kirke ble fra 1. januar 2017 opprettet som et selvstendig rettssubjekt og organer for Den norske kirke opptre ikke lenger på vegne av staten. Som en følge av dette vil det være opp til Kirkemøtet å sette føringer for hvordan verktøy som medlemsregisteret på best mulig måte kan understøtte kirkes kjerneoppgaver, samt møte de fremtidige forventningene til både ansatte og allmennheten. Kirkerådet har sett behov for å oppdatere forskrift om Den norske kirkes medlemsregister blant annet for å tydeliggjøre forholdet mellom sentral og lokal behandlingsansvarlig, oppdatere begrepsbruk slik at den samsvarer mer med dagens praksis samt styrke informasjonssikkerheten i medlemsregisteret.

Høringsnotatet gjør nærmere rede for bakgrunnen for endringsforslagene i Forskrift om Den norske kirkes medlemsregister. Vi ber om en tilbakemelding på forlaget til ny forskrift, særlig om utformingen av de konkrete bestemmelsene.

Vi ber bispedømmerådene om å innhente egne uttalelser fra ungdomsrådene i bispedømmene som vedlegges bispedømmerådets uttalelser.

Høringsuttalelsene bes sendt elektronisk til post.kirkeradet@kirken.no. Alle kan avgi høringsuttalelse. Høringsuttalelser er offentlige etter offentlighetslova og vil bli publisert på kirken.no. Høringsfristen er 30.06.2017.

Med vennlig hilsen

Jens-Petter Johnsen
direktør

Ole Inge Bekkelund
avdelingsdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

Vedlegg:
Høringsnotat - Forskrift om Den norske kirkes medlemsregister

Forslag til forskrift om Den norske kirkes medlemsregister

Høringsnotat 31. mars 2017

Innholdsfortegnelse

I. Bakgrunn	1
II. Personvern	2
Rettslig grunnlag for behandling av personopplysninger	2
Personopplysninger	2
Hjemmel i lov og samtykke	2
III. Ansvarsfordeling	3
Sentralt behandlingsansvar	3
Lokalt behandlingsansvar	3
Forholdet mellom kirkebokfører og behandlingsansvarlig	4
Kirkebokfører	4
IV. Informasjonssikkerhet	4
Ansvaret for informasjonssikkerhet	4
Internkontroll	5
V. Dagsregister	5
VI. Økonomiske/administrative konsekvenser	6
VII. Forslag til forskrift med merknader	6

I. Bakgrunn

Forbedring av datakvaliteten i medlemsregisteret har vært høyt prioritert siden Den norske kirkes medlemsregister ble etablert med virkning fra 1. januar 1999. Ett av disse tiltakene har vært regelmessig og systematisk kursvirksomhet hvor ansatte i Kirkerådet holder kurs for brukere av medlemsregisteret (saksbehandlere, kirkeverger og prester) om praktisk registrering i medlemsregisteret og om regelverket knyttet til registreringen. Den 6. august 2015 ba Statsråden i Kulturdepartementet Kirkerådet redegjøre for hvilke tiltak som var gjennomført for å bedre kvaliteten i medlemsregisteret etter kirkevalget i 2009, samt om status for utviklingen av toveis integrasjon mellom medlemsregisteret og de lokale IT-systemer som er i bruk i menighetene. Kirkerådet svarte på denne henvendelsen med egen rapport av 8. oktober 2015. Kirkerådet mottok også en rapport om kvalitet og sikkerhetsstyring av registeret på sitt oktobermøte 2016.

Rapporten til Kirkerådets møte oktober 2016 viste at det var behov både for at Kirkerådet tydeligere skulle definere sitt sentrale behandlingsansvar, og for en nærmere veiledning og opplæring av hvordan fellesrådene kunne ivareta sine plikter som lokal behandlingsansvarlig. Dette gjaldt blant annet hvordan behandlingsansvarlige skal utarbeide et tilfredsstillende internkontrollsystem som ivaretar informasjonssikkerhet, hvordan identifisere risikoer som gjør seg gjeldende og hvordan prioritere tiltak i en krevende ressursituasjon. Kirkerådet har

utarbeidet en plan for å få informasjonssikkerhet opp på et tilfredsstillende nivå i løpet av 2017, og dermed redusere risiko knyttet til informasjonssikkerhet i medlemsregisteret.

Kursrekken avdekket videre at kirkebokførers rolle knyttet til registrering i medlemsregisteret synes å være uklar, og Kirkerådet signaliserte i ovennevnte rapport at denne begrepsbruken skulle revurderes når forskrift om Den norske kirkes medlemsregister skulle gjennomgås neste gang.

Dette forslaget til ny forskrift inneholder presiseringer som Kirkerådet antar vil bidra til at behandlingsansvaret for medlemsregisteret blir tydeliggjort, og vil legge til rette for et bedre samspill mellom Kirkerådet og fellesrådene.

II. Personvern

Rettslig grunnlag for behandling av personopplysninger

Retten til et privatliv er en menneskerett nedfelt i Den europeiske menneskerettskonvensjon artikkel 8 og skal blant annet sikre hensynet til den enkeltes personlige integritet og privatliv. Personvern er en del av denne retten og innebærer den enkeltes rett til å bestemme over egne personopplysninger, herunder hvordan virksomheter skal bruke og eventuelt spre ens personopplysninger. I Norge reguleres borgernes personvern av personopplysningsloven som også stiller krav til hvordan virksomheter som Den norske kirke skal behandle personopplysninger.

Personopplysninger

En personopplysning er enhver opplysning og vurdering som kan knyttes til en enkeltperson.¹ Personopplysningsloven stiller mer omfattende krav til behandlingen av sensitive personopplysninger enn til behandling av personopplysninger som ikke er sensitive. Medlemsregisteret inneholder sensitive personopplysninger² ved at medlemmer i Den norske kirke registreres i det sentrale medlemsregisteret³ og slike opplysninger sier noe om medlemmets religiøse oppfatning. Videre vil de fleste kirkelige handlingene si noe om den registrertes religiøse tilhørighet, noe som betyr at også disse opplysningene vil måtte regnes som sensitive personopplysninger.

Hjemmel i lov og samtykke

Personopplysningsloven §§ 8 og 9 bestemmer at personopplysninger bare kan behandles dersom man har samtykke fra den registrerte eller dersom behandlingen er hjemlet i lov (rettslig grunnlag). Den norske kirke har to slike hjemler som er fastsatt i lov:

1. Den norske kirke har rett til å registrere medlemmer og tilhørende i et sentralt medlemsregister, jf. kirkeloven § 3 nr. 10,
2. videre har Den norske kirke rett til å registrere kirkelige handlinger, det vil si hvem som blir døpt, konfirmert, vigslet eller begravet, samt hvem som melder seg inn i eller ut av Den norske kirke, jf. kirkeloven § 37.

Kravet til hjemmel i lov (rettslig grunnlag) i personopplysningsloven §§ 8 og 9 betyr at Den norske kirke ikke kan registrere andre opplysninger enn de som eksplisitt fremgår av forskrift om Den norske kirkes medlemsregister § 2 (se nedenfor), med mindre man har den registrertes samtykke.

¹ Personopplysningsloven § 2 nr. 1

² Personopplysningsloven § 2 nr. 8

³ Kirkeloven § 3 nr. 10

Imidlertid har Den norske kirke behov for ytterligere informasjon når den kirkelige handlingen skal planlegges. Dette gjelder for eksempel informasjon om en konfirmants allergier, hvilket er en sensitiv personopplysning,⁴ eller opplysninger om at brev til konfirmanten kun skal sendes til fosterforeldrenes postadresse. Per januar 2017 var ikke kravet til samtykke ivaretatt i tilstrekkelig grad for Den norske kirkes behandling av denne typen personopplysninger. Selv om ovennevnte informasjonen er relevant for å kunne planlegge den kirkelige handlingen, vil den registrerte ha en forventning om at informasjonen skal slettes fra Den norske kirkes saksbehandlingssystemer når konfirmasjonen er gjennomført og Den norske kirke ikke lenger har bruk for informasjonen.

Den norske kirke plikter også å følge forbudet mot å lagre personopplysninger lenger enn det som er nødvendig for å gjennomføre formålet med behandlingen.⁵ Kirkerådet har i 2017 blant annet arbeidet opp mot leverandører av lokale IT-systemer som er i bruk i menighetene, for å etablere tekniske løsninger som kan ivareta behovet for samtykke og sletting. Det gjenstår en tydeligere dialog med fellesrådene om dette, og arbeidet vil kunne bli styrket av en tydeligere definering av sentralt og lokalt behandlingsansvar.

III. Ansvarsfordeling

Sentralt behandlingsansvar

Behandlingsansvaret⁶ for Den norske kirkes medlemsregister er delt mellom Kirkemøtet og fellesrådene. Nåværende forskrift § 4 bestemmer at «Kirkemøtet er behandlingsansvarlig for Den norske kirkes medlemsregister og administrerer registeret». I praksis er behandlingsansvaret delegert fra Kirkemøtet til Kirkerådet, jf. KM 08/14, og ansvaret ivaretas til daglig av direktør for Kirkerådet, jf. delegasjonsreglementet § 1 annet ledd, sml. § 4.

Etter drøftinger med representanter for Datatilsynet, har Kirkerådet kommet til den forståelsen at det todelte behandlingsansvaret er et solidarisk ansvar. Et solidarisk ansvar innebærer at sentral behandlingsansvarlig blir ansvarlig for eventuelle brudd på personopplysningsloven begått av lokal behandlingsansvarlig, uavhengig av om sentral behandlingsansvarlig er skyldig i bruddet. Dette ansvaret går bare en vei, det vil si at det enkelte fellesråd som lokal behandlingsansvarlig ikke vil bli ansvarlig for eventuell brudd begått av Kirkerådet som sentral behandlingsansvarlig.

Denne todelingen av ansvaret betyr at det er visse oppgaver som bare kan løses sentralt. Et eksempel på en oppgave som Kirkerådet antar kun kan løses sentralt, er inngåelse og oppfølging av databehandleravtalene som Kirkerådet har inngått med leverandører av administrasjonsverktøy for planlegging av kirkelige handlinger. Disse databehandleravtalene skal blant annet jevnlig følges opp med sikkerhetsrevisjoner.

Lokalt behandlingsansvar

Nåværende forskrift § 4 sier videre at «kirkelig fellesråd er behandlingsansvarlig for den del av medlemsregisteret det blir gitt tilgang til.» I praksis er denne formuleringen utdatert da alle fellesråd har tilgang til søk i hele medlemsregisteret. Det lokale behandlingsansvaret er ment å omfatte all behandling av personopplysninger knyttet til kirkelige handlinger som blir gjennomført i menighetene i det aktuelle fellesrådsområdet.

⁴ Personopplysningsloven § 2 nr. 8, bokstav c)

⁵ Personopplysningsloven § 28 første ledd

⁶ Personopplysningsloven § 2 nr. 4: «behandlingsansvarlig: den som bestemmer formålet med behandlingen av personopplysninger og hvilke hjelpemidler som skal brukes»

Todelingen av behandlingsansvaret for medlemsregisteret betyr også at det er visse oppgaver som kun kan løses av lokal behandlingsansvarlig. Det vil for eksempel være opp til lokal behandlingsansvarlig å velge elektroniske verktøy for planlegging og registrering av kirkelige handlinger blant de leverandørene som sentral behandlingsansvarlig har inngått databehandleravtaler med.

Forholdet mellom kirkebokfører og behandlingsansvarlig

Forskjellen mellom medlemsregisteret og den fysiske kirkeboken er hvem som har ansvaret for informasjonen som registreres. Det er «behandlingsansvarlig» som skal sørge for at kirkelige handlinger blir registrert i medlemsregisteret, mens det er «kirkebokfører» som hadde ansvaret for de papirbaserte kirkebøkene. Ansvar for de papirbaserte kirkebøkene inkluderte både at opplysninger ble registrert, men også innsyn i og bruk av bøkene (selv om selve føringen ofte var delegert til andre ansatte). Etter avviklingen av de papirbaserte kirkebøkene i 2012,⁷ har ikke kirkebokførende prest ansvaret for å føre kirkebok («elektronisk kirkebok», det vil si medlemsregisteret). Kirkebokfører er fortsatt et begrep i kirkeloven og tjenesteordningen for menighetsprester, men har ikke lenger det samme innholdet da Den norske kirke ikke lenger fører papirbaserte kirkebøker. Alle registreringer av kirkelige handlinger foregår nå i det elektroniske medlemsregisteret.

Kirkebokfører

Etter innføringen av det elektroniske medlemsregisteret har kirkebokføreren fremdeles det pastorale ansvaret for de kirkelige handlingene, men har, som nevnt ovenfor, ikke lenger registreringsansvaret for de kirkelige handlingene. Kirkebokfører har ansvaret for å se til at de kirkelige handlingene blir gjennomført, og at det meldes til behandlingsansvarlig når disse er (eller eventuelt ikke er) gjennomført, jf. nåværende forskrift om Den norske kirkes medlemsregister § 8 andre punktum.

I kirkeloven er det dessuten definert at kirkebokfører mottar henvendelser om inn- og utmeldinger og meldinger om tilhørighet til Den norske kirke, jf. kirkeloven § 3 nr. 2, 3 og 8. I praksis er det som regel andre enn kirkebokfører som mottar henvendelser om at et medlem for eksempel ønsker å døpe barnet sitt, og Kirkerådet anser det som unødvendig å fortsatt regulere dette forholdet i forslaget til ny forskrift.

IV. Informasjonssikkerhet

Ansvar for informasjonssikkerhet

Det er behandlingsansvarlig, og ikke kirkebokføreren, som har ansvaret for sikkerhet i medlemsregisteret, nærmere bestemt omtales dette som informasjonssikkerhet.⁸

Informasjonssikkerhet består av tre elementer: konfidensialitet, integritet og tilgjengelighet.

Konfidensialitet: Dette er et aspekt av informasjonssikkerhet som for medlemsregisteret ikke er fastsatt i nåværende forskrift om Den norske kirkes medlemsregister, men i personopplysningsloven. Konfidensialitet betyr at behandlingsansvarlig skal hindre uvedkommende i å få tilgang til medlemsregisteret. Dette innebærer at behandlingsansvarlig

⁷ Rundskriv P-14/2012 utgitt av Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet 14. desember 2012

⁸ Personopplysningsloven § 13 første ledd «Den behandlingsansvarlige og databehandleren skal gjennom planlagte og systematiske tiltak sørge for tilfredsstillende informasjonssikkerhet med hensyn til konfidensialitet, integritet og tilgjengelighet ved behandling av personopplysninger.»

skal vurdere hvem som har tjenstlig behov for tilgang til medlemsregisteret, og ha oversikt over hvem som har tilgang til medlemsregisteret.

Integritet: Den norske kirkes plikt til å ivareta datakvalitet i medlemsregisteret er både hjemlet i nåværende forskrift om Den norske kirkes medlemsregister § 10 første ledd og som en del av behandlingsansvaret i personopplysningsloven § 13 første ledd. Selv om bestemmelsene bruker forskjellige begreper, henholdsvis «datakvalitet» og «integritet», er det i realiteten snakk om samme idé, nemlig at innholdet i medlemsregisteret skal være korrekt, gyldig og fullstendig. I dette ligger det at Kirkerådet skal sørge for at informasjonen som registreres i medlemsregisteret er korrekt på en slik måte at man skal kunne stole på at opplysningene som ligger i medlemsregisteret er troverdige.

Tilgjengelighet: Den norske kirke plikter å gjøre opplysninger fra medlemsregisteret tilgjengelig, jf. nåværende forskrift om Den norske kirkes medlemsregister § 10 første ledd og personopplysningsloven § 13 første ledd. Tilgjengelighet innebærer at opplysninger i medlemsregisteret skal være tilgjengelige for de som har behov for det, når de har behov for det. Dette informasjonssikkerhetsprinsippet handler også om at medlemsregisteret som informasjonssystem skal være beskyttet mot hendelser som kan føre til nedetid, for eksempel strømavbrudd. Dette ivaretas av Kirkerådet som sentral behandlingsansvarlig.

Internkontroll

Personopplysningsloven pålegger behandlingsansvarlig å ha internkontroll.⁹ Dette betyr at Den norske kirke skal iverksette systematiske tiltak for at man med en forsvarlig grad av sikkerhet skal kunne si at loven og tilhørende regelverk blir etterlevd. For å kunne arbeide systematisk med medlemsregisteret generelt og informasjonssikkerhet spesielt må forholdet mellom sentral og lokal behandlingsansvarlig tydeliggjøres.

V. Dagsregister

Dagsregisteret er en dagbok hvor opplysninger om gudstjenester, andre aktiviteter og kirkelige handlinger som finner sted i kirken, registreres og brukes som grunnlag for statistikk. Forslaget til forskrift inneholder ikke et pålegg om å føre dagsregister, da dette er en ordning som formelt falt bort da den kongelige resolusjonen som fastsatte dagsregisterskjema over geistlige embetsforretninger (Kgl.res. av 13. juli 1877), ble opphevet av Kongen i Statsråd den 8. juni 2012 og ikke erstattet med noen ny ordning.¹⁰

Per i dag er det ingen formell plikt til å føre dagsregister, men ordningen er i varierende grad vedlikeholdt rundt om i de ulike menighetene og fungerer blant annet som grunnlag for statistikk, dagbok og arkiv for menigheten. Dagsregisteret var formelt en del av kirkeboken, men i form av en egen bok eller protokoll ved siden av, oppbevart i sakristiene til kirkebyggene. Dagsregister som fysisk bok er fortsatt i bruk mange steder. Enkelte steder har imidlertid lokale IT-systemer overtatt dagsregisterets funksjon gjennom elektronisk registrering av kirkelig aktivitet. I enkelte fagsystemer er det også laget løsninger for at opplysningene skal kunne danne grunnlag for årsstatistikken.

Behovet for å føre dagsregister må ses i sammenheng med menighetenes plikt til å føre statistikk, jf. statistikkloven § 2-2 og kirke-loven § 9 siste ledd. Bestemmelsene innebærer at menighetene skal rapportere om kirkelig aktivitet i soknet til Statistisk sentralbyrå en gang i året. Kirkerådet har ikke gitt menighetene spesifikke føringer for hvordan den løpende innsamlingen av statistikk skal foregå gjennom året, for eksempel ved bruk av dagsregister. Det er i dag heller

⁹ Personopplysningsloven § 14 første ledd: «Den behandlingsansvarlige skal etablere og holde vedlike planlagte og systematiske tiltak som er nødvendige for å oppfylle kravene i eller i medhold av denne loven, herunder sikre personopplysningenes kvalitet.»

¹⁰ <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/offisielt-fra-statsrad-8-juni-2012/id684834/>

ingen krav til at dette skal føres forløpende. Det er opp til menighetene hvordan de vil organisere innsamling og føring av opplysninger frem til innlevering av årsstatistikkskjemaet 20. januar påfølgende år. I årsstatistikkskjemaet bes det ikke bare om opplysninger som ville ha vært registrert i et dagsregister, men også opplysninger om andre aktiviteter i menighetens regi. I tillegg til årsstatistikkskjemaet hentes opplysninger til kirkelig årsstatistikk fra allerede eksisterende registre som plan for trosopplæring og medlemsregisteret.

Kirkerådet legger i den nye forskriften ikke opp til at det skal stilles krav om at menighetene skal føre et fysisk dagsregister. Kirkerådet mener det kan være gode grunner for å opprettholde et system for dagsregistrering i kirkene, men det er Kirkerådets vurdering at det fortsatt bør være opp til den enkelte menighet å bestemme hvilke virkemidler som er best egnet til å registrere statistikk. Kirkerådet utelukker likevel ikke at det i fremtiden kan bli behov for å utvikle en modul for dagsregistrering felles for alle menigheter i Den norske kirke.

VI. Økonomiske/administrative konsekvenser

Det antas at endringer i forskrift om Den norske kirkes medlemsregister vil ha økonomiske og administrative konsekvenser. Dette er ikke fordi forslag til ny forskrift inneholder materielle endringer, men fordi det nye forslaget tydeliggjør ansvarsforhold som allerede forelå i nåværende forskrift og i annen personvernlovgivning. Kirkerådet erkjenner at tydeliggjøringen av ansvar vil ha økonomiske konsekvenser. Det bemerkes at innføringen av EU-forordningen om personvern i mai 2018 vil kunne pålegge Den norske kirke ytterligere personvernpplikter, noe som også vil kunne medføre økte kostnader på dette feltet.

VII. Forslag til forskrift med merknader

Forskrift om Den norske kirkes medlemsregister

Kapittel 1. Innledende bestemmelser

§ 1. Formål

Formålet med denne forskriften er å:

- a) tilrettelegge for bruk av medlemsregisteret i prestens arbeid, ved innkalling til menighetsmøter, tilbud om kirkelig opplæring eller diakonale tiltak, innsamlingsarbeid, barne- og ungdomsarbeid og i forbindelse med øvrige tiltak for å ivareta de kirkelige organers ansvar etter kirkeloven,
- b) bidra til forsvarlig forvaltning og oppfølging av medlemskap i Den norske kirke, herunder sikre riktig grunnlag for kirkelig manntall og offentlige myndigheters kontroll av Den norske kirke etter lov 13. juni 1969 nr. 25 om trdomssamfunn og ymist anna og lov 12. juni 1981 nr. 64 om tilskott til livssynssamfunn, og
- c) sikre konfidensialitet, integritet og tilgjengelighet i Den norske kirkes medlemsregister, og at regler gitt i og i medhold av lov 14. april 2000 nr. 31 om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven) med forskrifter etterleves.

Merknad til § 1 bokstav a): Bestemmelsen er ordrett gjengivelse av forskrift § 5 andre ledd første og andre punktum, men formuleringen «medlemsregisteret skal ikke brukes til kommersielle formål» er fjernet fordi dette er en forbudsbestemmelse som ikke hører hjemme i en formålsbestemmelse. Formuleringen er flyttet til § 9. Formålsbestemmelsen er uttømmende, og Den norske kirke vil ikke kunne bruke medlemsregisteret til andre formål enn de som er beskrevet i § 1.

Merknad til § 1 bokstav b): Hovedgrunnen til at Den norske kirke har et medlemsregister som inkluderer registrering av kirkelige handlinger, er at Den norske kirke skal kunne ivareta

opplysninger om sine medlemmer på en forsvarlig måte. Formålet skal gjenspeile hva Den norske kirke skal kunne bruke medlemsregisteret til. Denne bestemmelsen er basert på forskriften § 5 første ledd: «Medlemsregisteret skal legges til grunn ved utarbeidelse av kirkelig manntall.» Bestemmelsens siste del er basert på forskriften § 5 andre ledd, tredje punktum: «Medlemsregisteret kan brukes til offentlige myndigheters kontroll etter lov 13. juni 1969 nr. 25 om trdomssamfunn og ymist anna og lov 12. juni 1981 nr. 64 om tilskott til livssynssamfunn.»

Merknad til § 1 bokstav c): Dette er prinsipper som bør være en del av formålet ved behandling av alle personopplysninger som skal inn i medlemsregisteret. Dette blant annet for å sikre forsvarlig behandling av personopplysninger, og for å signalisere at når medlemmer har betrodd Den norske kirke sine personopplysninger, er kirken forpliktet til å beskytte og ivareta medlemmers personvern. Gjeldende forskrift gir en beskrivelse av de to prinsippene integritet og tilgjengelighet, men ikke det tredje prinsippet, om konfidensialitet: «den behandlingsansvarlige er ansvarlig for at det iverksettes tiltak for nødvendig datakvalitet og tilgjengelighet for opplysninger fra registeret» jf. nåværende forskrift § 10 første ledd. Forslag til ny forskrift bør omfatte alle de tre prinsippene som reguleres av personopplysningsloven:

Konfidensialitet: informasjonen er kun tilgjengelig for personer som skal ha tilgang til den, det vil si at uvedkommende er forhindret fra å få tilgang til informasjonen.

Integritet: informasjon er korrekt og pålitelig og skal ikke urettmessig endres eller slettes.

Tilgjengelighet: informasjonen er tilgjengelig når det er behov for det.

§ 2. Virkeområde

Denne forskriften gjelder for Den norske kirkes medlemsregister og omhandler all behandling av personopplysninger i forbindelse med planlegging, gjennomføring og registrering av kirkelige handlinger samt inn- og utmeldinger i medlemsregisteret.

Merknad til § 2: Virkeområdet er formulert slik at det skal omfatte alle som bruker eller på annen måte har ansvaret for medlemsregisteret, samt all behandling av personopplysninger som kan knyttes til de opplysningene som skal registreres i medlemsregisteret. Kirkerådet har ikke foreslått at alle personopplysninger som behandles i det enkelte fellesråd skal omfattes av denne forskriften, da todelingen av behandlingsansvaret bare gjelder Den norske kirkes medlemsregister. Fellesrådene vil ha selvstendige plikter for behandling av for eksempel fellesrådets ansatte sine lønns- og personalopplysninger hvor Kirkerådet ikke har ansvaret for å sette føringer for behandlingen.

§ 3. Definisjoner

I denne forskriften forstås med:

- a) medlemsregister: Den norske kirkes elektroniske opplysninger om medlemmer og tilhørende, kirkelige handlinger samt inn- og utmeldinger,
- b) sentral behandlingsansvarlig: den som er ansvarlig for all behandling av personopplysninger i medlemsregisteret, og som bestemmer hvilke hjelpemidler som skal brukes,
- c) lokal behandlingsansvarlig: den som er ansvarlig for behandlingen av personopplysninger på fellesrådsnivå,
- d) kirkebokfører: den som er ansvarlig for å gjennomføre kirkelige handlinger,
- e) kirkelige handlinger: dåp, konfirmasjon, vigsel og gravferd,
- f) fellesråd: fellesråd og menighetsråd med fellesrådsfunksjoner.

Merknad til § 3 bokstav a): I kirkeloven brukes begrepet «medlemsregister» om oversikten over medlemmer og opplysninger om bestemte kirkelige handlinger som definert i kirkeloven § 37. Det foreslås at forskriften konsekvent bruker betegnelsen «medlemsregisteret», og at man beveger seg bort fra begreper som «de kirkelige registre» og «elektronisk kirkebok».

Merknad til § 3 bokstav b): Fra personopplysningsloven § 2 nr. 4: «[behandlingsansvarlig er] den som bestemmer formålet med behandlingen av personopplysninger og hvilke hjelpemidler som skal brukes». Det er Kirkemøtet som i denne forskriften setter rammene for hva sentral behandlingsansvarlig kan bruke medlemsregisteret til (formålet med behandlingen). Denne definisjonen må ses i sammenheng med § 4 i forskriften som gir nærmere regler om hvordan man skal forstå behandlingsansvaret for medlemsregisteret.

Merknad til § 3 bokstav c): Mens det er Kirkemøtet som setter rammer for behandling av personopplysninger i medlemsregisteret (se formålsbestemmelsen i § 1 i denne forskriften), er det sentral behandlingsansvarlig som bestemmer hvilke elektroniske hjelpemidler som skal brukes. Kirkerådet administrerer medlemsregisteret (register.kirken.no) og har inngått databehandleravtaler med leverandører av lokale IT-systemer som er i bruk i menighetene, noe som setter rammer for hvilke elektroniske systemer lokal behandlingsansvarlig kan bruke.

Merknad til § 3 bokstav d): Kirkebokfører er et begrep som har endret innhold da kirkelig kirkelige handlinger nå registreres i medlemsregisteret og ikke lenger i papirbaserte kirkebøker.

Kirkebokfører har det pastorale ansvaret for kirkelige handlinger som nevnt under saksfremstillingen. Nåværende forskrift § 8 pålegger kirkebokfører å melde fra til behandlingsansvarlig om gjennomførte kirkelige handlinger. Formuleringen er foreslått slettet da den er utdatert og ikke lenger samsvarer med hvordan dette fungerer i praksis. Kirkerådet mener at det heller ikke er behov for detaljstyring på dette området. Videre antar Kirkerådet at dersom man skal pålegge prester spesifikke oppgaver, bør dette gjøres i den aktuelle tjenesteordningen, og ikke i denne forskriften. Til slutt ser ikke Kirkerådet noen grunn til fortsatt å gi begrepet «kirkebokfører» materielt innhold i forslaget til ny forskrift. Kirkerådet foreslår at man beveger seg bort fra å bruke betegnelsen «den ansvarlige for kirkebokføringen» da Den norske kirke ikke lenger fører papirbaserte kirkebøker, men registrerer kirkelige handlinger i medlemsregisteret.

Merknad til § 3 bokstav e): Her nevnes de fire kirkelige handlingene som Den norske kirke har hjemmel til å registrere i medlemsregisteret, jf. kirkeloven § 37, i tillegg til inn- og utmeldinger. Hjemmelsgrunnlaget innebærer at Den norske kirke ikke trenger å innhente samtykke for å registrere disse personopplysningene, jf. personopplysningsloven §§ 8 og 9. Imidlertid kreves det samtykke for å registrere andre typer personopplysninger som Den norske kirke behandler, for eksempel som en del av planleggingen til kirkelige handlinger.

Kapittel 2. Behandling av personopplysninger i medlemsregisteret

§ 4. Behandlingsansvar

Kirkerådet er behandlingsansvarlig for Den norske kirkes medlemsregister og administrerer registeret (sentral behandlingsansvarlig). Ansvaret ivaretas av Kirkerådets direktør dersom ikke annet er avtalt.

Kirkelig fellesråd er behandlingsansvarlig for opplysninger i medlemsregisteret som registreres fra alle sokn i det aktuelle fellesrådsområdet (lokal behandlingsansvarlig). Ansvar ivaretas av organets daglige leder dersom ikke annet er avtalt.

Behandlingsansvarlig plikter å sørge for at bestemmelsene i denne forskriften og regler gitt i og i medhold av lov 14. april 2000 nr. 31 om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven) blir fulgt.

Merknad til § 4 første ledd: Behandlingsansvaret ble delegert fra Kirkemøtet til Kirkerådet i 2014, jf. KM 08/14. Det er foreslått at Kirkemøtet erstattes med Kirkerådet som behandlingsansvarlig. Dette fordi det er Kirkemøtet som skal fastsette denne forskriften, og det vil være unaturlig at Kirkemøtet skal gi seg selv behandlingsansvaret for så å videredelegere dette til Kirkerådet i et nytt vedtak.

Merknad til § 4 andre ledd: Bestemmelsen svarer til gjeldende forskrift § 4 andre og tredje punktum: «Kirkelig fellesråd er behandlingsansvarlig for den del av medlemsregisteret det blir gitt tilgang til. Ansvar et ivaretas av organets daglige leder dersom ikke annet er avtalt.» Formuleringen som omhandler at fellesrådet skal ha behandlingsansvar for «den delen av medlemsregisteret som det har tilgang til» er utdatert. Ansatte knyttet til det enkelte fellesråd har i dag tilgang til hele medlemsregisteret (man har behov for å kunne foreta søk i hele medlemsregisteret). Gjeldende bestemmelse stammer fra en tid hvor fellesrådene mottok medlemsoversikt over sitt område i en kryptert cd-rom som ble tilsendt fra Kirkerådet. I dag arbeider alle i det sentrale registeret via register.kirken.no.

Dagens todeling av behandlingsansvaret handler ikke om tilgang til en begrenset del av medlemsregisteret, men at det enkelte fellesråd skal være ansvarlig for de data som registreres fra de menighetene som sorterer til et aktuelt fellesråd. Dette innebærer blant annet et selvstendig ansvar for å etterleve personvernlovgivningen. Foreslått formulering gjenspeiler at det lokale behandlingsansvaret er ment å omfatte all behandling av personopplysninger knyttet til kirkelige handlinger som blir gjennomført i menighetene i det aktuelle fellesrådsområdet.

Merknad til § 4 tredje ledd: Bestemmelsen svarer til gjeldende forskrift § 4 siste punktum, men «med forskrift» er fjernet. Dette fordi det allerede fremgår av formuleringen «i medhold av» at alle regler gitt med hjemmel i personopplysningsloven skal følges, hvilket inkluderer forskrifter.

§ 5. Registreringsplikt

Sentral behandlingsansvarlig skal sørge for at det føres register over personer som i samsvar med kirkeloven § 3 er medlem av, eller anses å høre inn under Den norske kirke, jf. kirkeloven § 3 nr. 10 (Den norske kirkes medlemsregister).

Opplysninger om personer som blir døpt, konfirmert, vigslet til ekteskap og jordfestet ved prest i Den norske kirke, skal inntas i medlemsregisteret, jf. kirkeloven § 37 andre ledd.

Sentral behandlingsansvarlig skal sikre at Den norske kirke har ett medlemsregister som kun skal føres elektronisk. Lokal behandlingsansvarlig plikter å påse at varig registrering av kirkelige handlinger, samt inn- og utmeldinger, kun skjer i medlemsregisteret.

Merknad til § 5: Formuleringen «medlemsregisteret kan deles inn i hensiktsmessige enheter» i gjeldende forskrift § 1 tredje ledd er fjernet da formuleringen er uklar: det skal være ett, sentralt medlemsregister som kan inneholde flere opplysninger enn kun oversikt over medlemmer. Det at medlemsregisteret i praksis er delt opp i flere moduler, anses ikke som nødvendig å presisere i denne forskriften.

Merknad til § 5 første ledd: Bestemmelsen svarer til gjeldende forskrift § 1 første ledd: «Det skal føres register over personer som i samsvar med kirkeloven § 3 er medlem av, eller anses å høre inn under Den norske kirke, jf. kirkeloven § 3 nr. 10 (Den norske kirkes medlemsregister).» Kirkeloven § 3 nr. 10 fastsetter at Den norske kirke skal ha ett sentralt medlemsregister.

Merknad til § 5 andre ledd: Bestemmelsen svarer til gjeldende forskrift § 1 andre ledd: «Opplysninger om personer som blir døpt, konfirmert, vigslet til ekteskap og jordfestet ved prest i Den norske kirke kan inntas i medlemsregisteret, jf. kirkeloven § 37 andre ledd.» «Kan» er i dette leddet foreslått endret til «skal» i tråd med registreringsplikten i kirkeloven § 37 første ledd.

Merknad til § 5 tredje ledd: Den norske kirke fører ikke lenger kirkelige handlinger i papirbaserte kirkebøker, og skal skje i kirkens medlemsregister. Dersom menigheter registrerer informasjon om kirkelige handlinger via lokale fagsystemer, skal dette være IT-systemer som har en databehandleravtale med Kirkerådet.

§ 6. Opplysninger som skal registreres

Medlemsregisteret skal inneholde opplysninger om den registrertes navn, adresse, fødselsnummer, kode for familietilhørighet, kirkelig status (medlem / hørende inn under), dåp eller innmelding (dato og sted), valgkrets og hvilket sokn vedkommende er bosatt i ut fra folkeregisteret.

Registreringen av kirkelige handlinger skal omfatte følgende opplysninger:

- a) dåp: navn og fødselsnummer på den dømte, navn og fødselsnummer på foreldre og navn på faddere, samt dato og sted for dåpen. Faddere skal ikke registreres med fødselsnummer. Ved nøddåp skal også dato og sted for stadfestelse av dåpen registreres. Ved dåp av voksne registreres ikke navn og fødselsnummer på foreldre.
- b) konfirmasjon: navn på, fødselsnummer og dåpsdato for konfirmanten, samt dato og sted for konfirmasjonen.
- c) vigsel: navn og fødselsnummer for brudefolkene, navn på forlovere, samt dato og sted for vigselen.
- d) gravferd: navn på og fødselsnummer for avdøde, dato for dødsfall, samt dato og sted for jordfestelse. Med sted for jordfestelse menes det soknet der begravelsesseremonien skjedde.

Dersom fødselsnummer til den som skal registreres mangler og vedkommende venter på å få tildelt fødselsnummer, skal registrering av den kirkelige handlingen utsettes til fødselsnummer foreligger. Dersom den registrerte ikke venter på å få tildelt fødselsnummer, skal handlingen registreres på vedkommendes navn.

Merknad til § 6 første ledd: Det legges til grunn at formuleringen «adresse» betyr at Den norske kirke har hjemmel til å registrere medlemmenes e-postadresse i medlemsregisteret. Direktoratet for forvaltning og IKT har åpnet for at medlemsregisteret skal kunne integreres med kontakt- og reservasjonsregisteret.

Merknad til § 6 andre ledd, bokstav a): Bestemmelsen svarer ordrett til nåværende forskrift § 2 andre ledd, bokstav a), men det er foreslått at alle bestemmelsene om dåp, det vil si nøddåp og voksendåp, samles på samme sted.

Merknad til § 6 andre ledd, bokstav b): Bestemmelsen svarer ordrett til nåværende forskrift § 2 andre ledd, bokstav b).

Merknad til § 6 andre ledd, bokstav c): Bestemmelsen svarer ordrett til nåværende forskrift § 2 andre ledd, bokstav c) bortsett fra at det foreslås at navn på forlovere også registreres.

Merknad til § 6 andre ledd, bokstav d): Bestemmelsen svarer ordrett til nåværende forskrift § 2 andre ledd, bokstav d). Det foreslås imidlertid at det presiseres hva «sted for jordfestelse» er, og at definisjonen av «jordfeste» blir så praktisk som mulig.

Merknad til § 6 tredje ledd: Bestemmelsen er endret for å samsvare mer med nåværende praksis: hvis et barn venter på å få tildelt et fødselsnummer, skal ikke den kirkelige handlingen registreres før fødselsnummeret foreligger. Kirkelige handlinger skal som hovedregel ikke registreres på navn da navn ikke er en tilstrekkelig identifikator. Det identifiserende elementet som knytter medlemmer til en handling er fødselsnummeret, ikke navn. Imidlertid kan en kirkelig handling registreres selv om en av deltakerne ikke har norsk fødselsnummer. I så fall skal handlingen registreres på navn. Et eksempel på dette er ved vigsel hvor en eller begge av ektefellene ikke er norsk statsborger. I disse tilfellene vil den kirkelige handlingen kunne gjennomføres, men handlingen må registres på navn. Videre vil den registrerte ikke kunne innskriveres som medlem i Den norske kirke da vedkommende ikke er «bosatt i riket», jf. kirkeoven § 3 nr. 1.

§ 7. Tilgjengelighet

Medlemsregisteret skal gjøres tilgjengelig for biskopene og bispedømmerådene, de kirkelige fellesråd, menighetsråd og prester i Den norske kirke. Det er kun personer med tjenstlig behov som skal ha tilgang til opplysninger i medlemsregisteret.

Merknad til § 7: Det er foreslått at formuleringen «medlemsregisteret skal føres elektronisk», fjernes fra denne bestemmelsen, og tas inn i en ny § 5 tredje ledd som omhandler hva medlemsregisteret skal være og hva som skal registreres. Det ligger blant annet i § 7 siste punktum at saksbehandlere kun skal gjøre oppslag i opplysninger som er relevante for deres tjeneste for Den norske kirke. Dette ivaretar personvernprinsippet om konfidensialitet og innebærer krav til at både sentral og lokal behandlingsansvarlig skal sørge for at brukerrettigheter til medlemsregisteret bare gis til de som har et tjenstlig behov for det.

§ 8. Overføring av opplysninger til andre registre

Det kan overføres opplysninger fra medlemsregisteret til øvrige lovlige registre for soknet for en begrenset periode.

Merknad til § 8: Bestemmelsen er en ordrett gjengivelse av nåværende forskrift § 6, bortsett fra at formuleringen «for en begrenset periode» er ny. Denne formuleringen er tatt inn for å presisere at det finnes rammer for hvor lenge personopplysninger kan lagres lokalt, jf. forbudet mot unødvendig lagring av personopplysninger i personopplysningsloven § 28 sett i sammenheng med registreringsplikten i kirkeloven § 37 første ledd.

Formuleringen «øvrige lovlige registre for soknet» innebærer at godkjente IT-systemer som er i bruk i menighetene, kan hente opplysninger fra medlemsregisteret for å legge til rette for planleggingen av kirkelige handlinger. Kirkerådets databehandleravtale med disse leverandørene inneholder et forbud mot å kopiere hele eller deler av medlemsregisteret, men det åpnes for en viss mellomlagring av informasjon. Slik mellomlagring av opplysninger fra medlemsregisteret aksepteres inntil den kirkelige handlingen er gjennomført, informasjonen om handlingen er overført til Den norske kirkes medlemsregister og til den lokale enheten har rapportert sin årsstatistikk.

Etter denne tidsperioden skal de «mellomlagrede» opplysninger som er hentet fra medlemsregisteret slettes. Kirkerådet understreker at det åpnes for at data kopiert fra medlemsregisteret skal kunne mellomlagres i hele perioden før den kirkelige handlingen er gjennomført. Ansatte ved sokn og fellesråd vil ha tjenstlig behov for slik midlertidig lagring for å kunne planlegge en kirkelig handling.

§ 9. Utlevering av opplysninger fra medlemsregisteret

Registrerte opplysninger om en person kan bare gjøres tilgjengelig for den som er registrert eller som saken ellers direkte gjelder, jf. forvaltningsloven § 2 e).

Opplysninger i medlemsregisteret skal ikke utleveres til tredjeparter for kommersielle formål, eller på annen måte brukes av Den norske kirke for kommersielle formål.

Denne bestemmelsen er ikke til hinder for at sentral behandlingsansvarlig kan

- a) gi forskere tilgang til opplysninger fra medlemsregisteret, jf. forvaltningsloven § 13d og § 13e,
- b) offentliggjøre statistiske opplysninger basert på medlemsregisteret, og
- c) utlevere informasjon i henhold til prinsippet om dataportabilitet etter bransjenormer godkjent av Datatilsynet.

Merknad til § 9 første ledd: Bestemmelsen svarer ordrett til gjeldende forskrift § 7 første ledd, første punktum. Følgende er fjernet (gjeldende forskrift § 7 første ledd, andre punktum): «Den norske kirkes valgmannstall kan allikevel legges frem til offentlig gjennomsyn i forbindelse med kirkelige valg.» Grunnen til at bestemmelsen er fjernet, er at ordlyden er i motstrid med første ledd, første punktum. Videre reguleres dette forholdet av reglene for valg av bispedømmeråd og

Kirkemøtet § 2-4, jf. regler for valg av menighetsråd § 5-2 som allerede er dagens praksis: «Fra senest 10. august og frem til 1. september skal utkast til soknets kirkelige manntall være lagt ut til offentlig ettersyn. Ettersynet reguleres på en slik måte at den enkelte person kun får kjennskap til opplysninger angående seg selv eller en annen person som en har fått fullmakt fra.»

Merknad til § 9 andre ledd: Bestemmelsen er en gjengivelse av gjeldende forskrift § 5 andre ledd første og andre punktum, «medlemsregisteret skal ikke brukes til kommersielle formål». Formuleringen var først foreslått fjernet fra formålsbestemmelsen, men etter behandling av høringsnotatet i Kirkerådsmøte 23.03.2017, ble det foreslått å innta forbudet mot å bruke informasjon fra medlemsregisteret til kommersielle formål, i § 9.

Merknad til § 9 tredje ledd bokstav a) og b): Bestemmelsene svarer til gjeldende forskrift § 7 andre ledd. «Kirkemøtet» er foreslått endret til «sentral behandlingsansvarlig».

Merknad til § 9 andre ledd bokstav c): I mai 2018 innføres en EU-forordningen om personvern i norsk rett som gir registrerte rett til dataportabilitet, det vil si at den registrerte kan kreve at den behandlingsansvarlige skal sørge for å overføre den registrertes personopplysninger til en ny virksomhet. I praksis betyr dette at medlemmer av Den norske kirke vil få rett til å flytte sine personopplysninger mellom trossamfunn. Dataportabilitet skal skje på bakgrunn av godkjente bransjenormer, og forordningen oppfordrer til at virksomheter innen samme sektor går sammen om å utarbeide slike bransjenormer. En bransjenorm er retningslinjer for hvordan en sektor eller bransje skal sikre at den behandler personopplysninger på en god og riktig måte. Slike bransjenormer tar hensyn til sektorens art og virksomhetens størrelse. Bransjenormer skal etter forordningen godkjennes av Datatilsynet. Kirkerådet har tatt initiativ til å få på plass slike bransjenormer for å sikre forsvarlig utlevering av personinformasjon når medlemmer endrer religiøs tilhørighet.

§ 10. Ajourhold

Sentral og lokal behandlingsansvarlig plikter å holde medlemsregisteret à jour på grunnlag av opplysninger fra den som er registrert.

Sentral behandlingsansvarlig plikter i tillegg å holde medlemsregisteret à jour på grunnlag av opplysninger fra Statens kartverks matrikkel, Det sentrale folkeregister og Enhetsregisteret.

Lokal behandlingsansvarlig plikter i tillegg å holde medlemsregisteret à jour på grunnlag av registreringer fra den som har det daglige ansvaret for medlemsregisteret i det enkelte sokn.

Merknad til § 10: Bestemmelsen svarer til gjeldende forskrift § 8, men språket er gjort mer aktivt. «Jevnlig» ajourhold er fjernet, og det er presisert hvem som har ansvaret for hva. Det er også gjort en forskjell på hvilken type ajourhold som bare kan ivaretas av sentral behandlingsansvarlig.

§ 11. Rette- og sletteplikt

Sentral og lokal behandlingsansvarlig skal av eget tiltak rette, slette eller supplere opplysninger som ikke lenger har betydning, er uriktige eller ufullstendige.

Merknad til § 11: Bestemmelsen er inntatt som en ny bestemmelse på bakgrunn av rette- og sletteplikten i personopplysningsloven § 28. Rette- og sletteplikten blir skjerpet med innføringen av EUs forordning om personvern i 2018. Denne plikten handler mindre om at lovgiver er redd for at virksomheter som Den norske kirke skal misbruke personopplysninger, og mer om at det er en menneskerett å kunne bestemme over hvordan ens personopplysninger brukes. Som privatperson skal man kunne regne med at dersom en virksomhet lagrer ens personopplysninger for et bestemt formål, skal de slettes etter at virksomheten har brukt dem til det avtalte formålet.

§ 12. Informasjonssikkerhet

Sentral og lokal behandlingsansvarlig er ansvarlige for at det iverksettes tiltak for nødvendig konfidensialitet, integritet og tilgjengelighet i medlemsregisteret.

Sentral behandlingsansvarlig skal legge til rette for tilstrekkelig informasjonssikkerhet i medlemsregisteret og kan gi lokal behandlingsansvarlig bindende pålegg dersom krav i personopplysningslovgivningen ikke blir overholdt.

Sentral og lokal behandlingsansvarlig skal gjennomføre tiltak som sikrer at registeret og opplysninger i dette er tilgjengelig når det er behov for dette. Dette innebærer blant annet at:

- a) kopier av opplysninger og annet nødvendig materiale skal sikres for at medlemsregisteret skal kunne rekonstrueres etter tap, og
- b) sentral og lokal behandlingsansvarlig skal benytte en felles kommunikasjonskanal bestemt av sentral behandlingsansvarlig.

Dersom det oppdages datainnbrudd i maskiner som inneholder eller som kommuniserer med datamaskin som inneholder registeret, eller det forekommer andre avvik, skal lokal behandlingsansvarlig straks varsle sentral behandlingsansvarlig. Sentral behandlingsansvarlig plikter umiddelbart å underrette Datatilsynet om datainnbrudd og andre avvik.

Merknad til § 12 første ledd: Bestemmelsen er ny og presiserer hvem som har ansvaret for å ivareta informasjonssikkerhet.

Merknad til § 12 andre ledd: Bestemmelsen er ny og presiserer ansvarsfordelingen mellom sentral og lokal behandlingsansvarlig hva gjelder informasjonssikkerhet, nærmere bestemt at sentral behandlingsansvarlig kan gi lokal behandlingsansvarlig bindende pålegg i de tilfeller man behandler personopplysninger i strid med informasjonssikkerhetsprinsippene. Dette anses som nødvendig siden sentral behandlingsansvarlig vil bli medansvarlig for all behandling som er omfattet av denne forskriften hvis den er i strid med personvernprinsippene – også brudd på personvernlovgivningen begått av fellesrådene. Dette er et solidarisk ansvar hvilket betyr at sentral behandlingsansvarlig blir ansvarlig for brudd uavhengig av skyld. Ansvarer går bare en vei, lokal behandlingsansvarlig blir ikke ansvarlig for brudd begått av sentral behandlingsansvarlig. Denne ansvarsfordelingen betyr at sentral behandlingsansvarlig må kunne korrigere eventuelle brudd ved å gi bindende pålegg. Et bindende pålegg innebærer at lokal behandlingsansvarlig plikter å rette seg etter de tiltak sentral behandlingsansvarlig pålegger. Det bemerkes at et eventuelt brudd vil kunne tyde på at sikkerhetstiltak allerede burde ha vært implementert. Slike informasjonssikkerhetstiltak vil kunne ha en kostnad.

Merknad til § 12 tredje ledd: Bestemmelsen hjemler bruk av en felles kommunikasjonskanal, for eksempel intranettet eller register.kirken.no avhengig av hvilken kommunikasjonskanal som gir sentral behandlingsansvarlig tilstrekkelig redskap til å kommunisere med alle lokale behandlingsansvarlige.

Merknad til § 12 fjerde ledd: I tillegg til dataangrep skal generelle avvik rapporteres til sentral behandlingsansvarlig og/eller Datatilsynet (alt etter på hvilket nivå angrepet eller avviket skjer). Dette er i tråd med EU-forordningen om personvern¹¹ som trer i kraft mai 2018. Forordningen senker terskelen for hva som skal rapporteres som avvik til Datatilsynet. For at sentral behandlingsansvarlig skal kunne ivareta sine plikter, pålegges lokal behandlingsansvarlig å rapportere avvik. Formuleringen «Datatilsynet skal ha teknisk og overordnet rapport vedrørende innbruddet» er fjernet da den anses som overflødig.

Kapittel 3. Avsluttende bestemmelser

§ 13. Utfyllende retningslinjer

Sentral behandlingsansvarlig kan fastsette utfyllende retningslinjer som skal sikre informasjonssikkerhet for opplysninger fra registeret, og fastsetter nærmere regler og rutiner for

¹¹ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2016:119:FULL>

ajourhold, kontroll og oppdeling av opplysningene i registeret. Rutinene skal ikke kunne endres eller settes ut av funksjon uten særskilt autorisasjon.

Merknad til § 13: Bestemmelsen svarer i stor grad til nåværende forskrift § 11. Formuleringen «Kirkemøtet fastsetter utfyllende retningslinjer» er foreslått endret til Kirkerådet. Dette da det er Kirkemøtet som vedtar denne forskriften, og det anses som hensiktsmessig at det er Kirkerådet som bør kunne fastsette utfyllende retningslinjer for å ivareta sitt ansvar som sentral behandlingsansvarlig. Begrepene «datakvalitet og tilgjengelighet» er foreslått byttet ut med «informasjonssikkerhet» da dette omfatter konfidensialitet, integritet og tilgjengelighet. Det foreslås at formuleringen «Kirkemøtets myndighet etter denne forskrift kan delegeres til Kirkerådet» fjernes. Formuleringen vurderes som overflødig ettersom Kirkerådet er foreslått som sentral behandlingsansvarlig, jf. § 4, og at sentral behandlingsansvarlig er gitt myndighet til å komme med utfyllende retningslinjer etter denne forskriften.

§ 14. Kirkerådets myndighet til å gjøre endringer i forskriften

Kirkerådet kan gjøre mindre endringer i forskriften.

Merknad til § 14: Kirkerådet gis myndighet til å foreta mindre endringer i forskriften som å korrigere henvisninger til utdatert lovtekst. Dette er aktuelt da det allerede er planlagt endringer i personvernlovgivningen med virkningen fra mai 2018, samt at det antas et en felles rammelov for trossamfunn vil tre i kraft innen 2020.

§ 15. Ikrafttredelse

Denne forskriften trer i kraft straks etter at den er vedtatt av Kirkemøtet. Samtidig oppheves forskrift 25. februar 2000 nr. 298 om Den norske kirkes medlemsregister.

Merknad til § 15: Det foreslås at ikrafttredelsesdatoen fremgår av forskriften slik at Kirkerådet i ettertid slipper formaliteten det er å vedta når forskriften skal tre i kraft.

SAKSPRESENTASJON

Sak 018/17 Høring - Forslag til nye regler for valg av menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet			
Møtedato: 8.6.2017	Kl.: 1700	Sted: Kirkekontoret	Saksbehandler: KR
J.nr.: 17/00055-005 012.2			

Vedlagte saksdokumenter:

- Høring følgebrev - Forslag til nye regler for valg av menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet
- Høring kortversjon - Forslag til nye regler for valg av menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet

Andre saksdokumenter:

- Høring fullversjon - Forslag til nye regler for valg av menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet
- Høring - Forslag til nye regler for valg av menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet

Saksframlegg:

Kirkerådet har sendt ut en høring tilknyttet forslag til nye regler for valg av menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet, jf. vedlegg. Saksframlegget har tatt utgangspunkt i vedlagt kortversjon. De øvrige dokumentene ble vedlagt en e-post sendt til medlemmene og varamedlemmene den 29. mai d.å.

Kirkerådet ber bl.a. fellesrådene om å uttale seg om følgende punkter:

- 2.1 Direktevalg eller kombinasjonsvalg av direkte og indirekte valgogang ved valg av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet.
- 2.2 Flertalls- og forholdstallsvalg
- 2.3 Tilskuddsordning for finansiering av nomineringsgrupper
- 2.4 Personvalgregler
- 2.5 Valgkretser og stemmekretser
- 3.2 Manntall
- 4.2 Nærmere bestemmelser om forholdstallsvalg
- 4.4 Forhåndsstemmegiving
- 4.5 Stemmegiving på valgtinget
- 6.1 Opptellingsprosedyrer

Høringsfristen er 14. juni 2017.

Vurdering:

2.1 Direktevalg eller kombinasjonsvalg av direkte og indirekte valgogang ved valg av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet

Direktevalg betyr at alle medlemmer av Den norske kirke (Dnk) over 18 år kan stemme på kandidater til bispedømmerådsvalget. Indirekte valg betyr at kun menighetsrådene stemmer til bispedømmerådsvalg. Man må altså være valgt inn i et menighetsråd før man kan stemme på kandidater til bispedømmeråd. Ved siste valg var det mulig for de bispedømmene som ønsket det å ha en kombinasjon, dvs. at 4 personer ble direkte valgt av alle kirkemedlemmer, samt 3 personer senere ble valgt av menighetsrådene.

De som vil ha direktevalg mener det gir et bedre demokrati. Et argument for indirekte valg er at det gir menighetsrådene sterkere innflytelse.

Kirkerådet ber oss uttale oss om hvilken av disse 3 alternativene vi ønsker.

1. Videreføre dagens ordning der hvert bispedømme bestemmer om de vil ha kun direkte valg eller en kombinasjon av direkte og indirekte.
2. Kun direktevalg i alle bispedømmer.
3. Kombinasjon av direkte og indirekte valg i alle bispedømmer.

Daglig leder vurderer *alternativ 2* som det beste knyttet til styrking av demokratiet. Dette gir også kirkemedlemmene sterkere innflytelse, samt mer oppmerksomhet rundt valget. I et demokrati er det viktig at de valgte kan stilles direkte ansvarlig overfor dem de skal representere, altså medlemmene.

2.2 Flertalls- og forholdstallsvalg

Flertallsvalg betyr at en nominasjonskomite setter opp en liste med kandidater. Dnk's medlemmer kan stemme på kandidatene på denne lista. Ved *forholdstallsvalg* er det mulig for ulike grupperinger å stille egne lister. I et valg der man har flere lister, vil det bety at rådet/styret består folk fra de ulike listene, i forhold til valgresultatet for hver liste.

Forholdstallsvalg har lenge vært mulig ved menighetsrådsvalg, men til bispedømmerådsvalget ble det for første gang åpnet for dette ved valget i 2015. Det ble avdekt noen svakheter ved ordningen. Hvert bispedømme hadde en nominasjonskomite som satte opp en blandet liste med kandidater. I de fleste bispedømmer kom i tillegg en liste fra Åpen folkekirke. Denne ble fremmet på et senere tidspunkt, og kandidatene hadde et samlet syn i vigselssaken. Nominasjonskomiteens liste besto av folk med ulike syn. Dette kunne skape litt forvirring. I tillegg var det noen som byttet over til Åpen folkekirkes liste da den kom. De ulike listene hadde altså ulikt utgangspunkt, som bl.a. ulike tidsfrister.

Kirkerådet ber oss uttale oss om hva vi foretrekker av disse alternativene:

1. Videreføre dagens ordning med ulike frister for nominasjonskomiteen og andre lister. Ordningen er kjent for velgerne, og gir andre grupper anledning til å stille liste hvis de opplever at de ikke er representert i nominasjonskomiteens liste.
2. Like frister for alle lister. Det gir de ulike listene mer like betingelser.

3. Intensjonsfrist og listefrist. Dersom flere selvstendige grupper melder at de vil stille liste, skal ikke nominasjonskomiteen stille egen liste. Dersom kun en eller ingen grupperinger stiller liste, skal det etableres en nominasjonskomite som stiller liste.
4. Intensjonsfrist og listefrist som i forslaget over. Nominasjonskomiteen stiller kun liste hvis ingen andre gjør det.

Daglig leders innstilling går for *alternativ 2*. I et demokrati bør være reelle valgmuligheter. Valgordningen bør åpne for at det kan stilles mer enn en liste, og at disse har felles rammebetingelser og regler.

2.3 Tilskuddsordning for finansiering av nomineringsgrupper

Det planlegges en tilskuddsordning for å stimulere grupperinger til å stille lister. Politiske partier i Norge mottar støtte fra staten etter hvor mange stemmer de fikk ved siste valg. I Svenska kyrkan gis støtte etter hvor mange mandater grupperingene har i kirkemøtet.

Kirkerådet foreslår to alternative ordninger:

1. En tilskuddsordning med intensjonsstøtte (støtte til rekruttering av kandidater og utforming av program) og listestøtte (til informasjonsarbeid om listen). Tilskuddet skal være likt for alle grupperinger som har meldt intensjon og som stiller liste.
2. Tilskuddsordning hvor Kirkerådet står mer fritt til å dele ut støtte etter søknad.

Daglig leder vil tilrå at fellesrådet vedtar alternativ 1.

2.4 Personvalgregler

Kirkerådet foreslår å videreføre en begrensning i antall mulige tilleggs-stemmer (hvor mange personer som kan kumuleres ved et valg), samt å videreføre ordningen med at man ikke kan stryke kandidater.

Kirkerådet foreslår også en sperregrense med krav om 5 eller 8 personlig stemmetall for at de skal kåres før rekkefølgen på listen. I dag finnes ingen slik sperregrense.

Kirkerådet ønsker ikke å innføre stemmetillegg (forhåndskumulering) av listene. Det vil i så fall gi nominasjonskomiteen meget stor innflytelse på valget.

Daglig leder støtter Kirkerådet i disse punktene. En begrensning i antall tilleggs-stemmer gjør at ingen grupperinger kan «kuppe» et valg.

2.5 Valgkretser og stemmekretser

Kirkerådet har vurdert om det bør være mulig å stemme i andre sokn enn der man er registrert bosatt på valgdagen. Foreløpig er dette kun mulig ved forhåndsstemming. De er imidlertid usikre på om dette vil bli for vanskelig å håndtere for alle fellesråd.

Daglig leder mener at det bare ved forhåndsstemmegiving bør være mulig å stemme i andre sokn enn der man er registrert bosatt. Dette for å sikre at valgresultatet raskest mulig er klart, samt

redusere arbeidet med selve valget.

3.2 Manntall

Kirkerådet mener det kan være hensiktsmessig å innføre ordning med skjæringsdato 30. juni i valgåret. Det vil være der man er bosatt 30. juni som bestemmer hvor man har stemmerett. Dette gjør det enklere å sikre oppdaterte manntall. Kirkerådet foreslår at bispedømmerådet er ansvarlig for å opprette og oppdatere manntall for valg av prester og lek kirkelig tilsatte.

Daglig leder støtter Kirkerådet i dette.

4.2 Nærmere bestemmelser om forholdstallsvalg

Kirkerådet foreslår at navnet på nominasjonskomiteens liste ved valg av bispedømmeråd skal være «Felleslisten». Ved siste valg ble denne i Borg og Hamar kalt «Mangfoldig folkekirke», etter store protester og faglige og juridiske råd om ikke å bruke et slikt navn, fordi denne lista jo ikke hadde noe program.

Kirkerådet foreslår videre at det skal være mulig med supplerende nominasjon, men kun til nominasjonskomiteens liste (Felleslista). Supplerende nominasjon betyr at et antall personer kan få inn sin kandidat etter at lista er offentliggjort. Dette er aktuelt dersom de ikke føler seg representert på lista.

Det foreslås å videreføre ordningen med at velgeren kan gi inntil 3 tilleggs-stemmer på lista, og føre opp inntil 3 navn fra andre lister (slengere).

Daglig leder støtter Kirkerådet i dette.

4.4 Forhåndsstemmegiving

Kirkerådet ønsker å tydeliggjøre at forhåndsstemmegiving som et minimum bør kunne skje på minst ett kirkekontor i fellesrådsområdet i ordinær åpningstid.

Det foreslås også at valgreglene gir hjemmel for at Kirkerådet, dersom Kirkerådet finner det økonomisk forsvarlig, kan gi regler om internettstemmegiving i perioden for forhåndsstemmegiving.

Daglig leder støtter Kirkerådet i dette.

4.5 Stemmegiving på valgtinget

Kirkerådet foreslår en ny bestemmelse som slår fast at «*velgeren skal i enerom og usett brette sammen stemmeseddelen slik at det ikke er synlig hvilken valgliste velgeren stemmer på*».

Det er særs viktig at en person skal kunne avgi sin stemme uten påsyn av andre. Om man trenger å gå i enerom for å få til dette er daglig leder noe spørrende til. Et valgavlukke med åpningen mot veggen, e.l. vil sikre at valget er hemmelig.

6.1 Opptellingsprosedyrer

I gjeldende regler er det lagt opp til at opptelling skal skje innen 10 dager fra valgdagen. Daglig leder har ingen motforestillinger mot dette.

Daglig leders innstilling til vedtak:

På grunnlag av saksframlegg og vurdering kommer følgende innstilling til vedtak:

Til høringen fra Kirkerådet tilknyttet forslag til nye regler for valg av menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøte, har Melhus kirkelige fellesråd følgende uttale:

- 2.1 Direktevalg eller kombinasjonsvalg av direkte og indirekte valgomgang ved valg av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet. Uttale: Alternativ 2.*
- 2.2 Flertalls- og forholdstallsvalg. Uttale: Alternativ 2.*
- 2.3 Tilskuddsordning for finansiering av nomineringsgrupper. Uttale: Alternativ 1.*
- 2.4 Personvalgregler. Uttale: Fellesrådet støtter Kirkerådet.*
- 2.5 Valgkretser og stemmekretser. Uttale: Fellesrådet mener at det bare ved forhåndsstemmegiving bør være mulig å stemme i andre sokn enn der man er registrert bosatt. Dette for å sikre at valgresultatet raskest mulig er klart, samt redusere arbeidet med selve valget.*
- 3.2 Manntall. Uttale: Fellesrådet støtter Kirkerådet.*
- 4.2 Nærmere bestemmelser om forholdstallsvalg. Uttale: Fellesrådet støtter Kirkerådet.*
- 4.4 Forhåndsstemmegiving. Uttale: Fellesrådet støtter Kirkerådet.*
- 4.5 Stemmegiving på valgtinget. Uttale: Det er særs viktig at en person skal kunne avgi sin stemme uten påsyn av andre. Om man trenger å gå i enerom for å få til dette er daglig leder noe spørrende til. Et valgavlukke med åpningen mot veggen, e.l. vil sikre at valget er hemmelig.*
- 6.1 Opptellingsprosedyrer. Uttale: Fellesrådet støtter Kirkerådet.*

Kurt Rylandsholm
Daglig leder

Fellesrådet sin behandling:

Vedtak:

Utskrift til:

-

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet, Mellomkirkelig råd, Samisk kirkeråd

Til menighetsråd, kirkelige fellesråd,
biskoper, bispedømmeråd og andre berørte
instanser

Dato: 27.03.2017

Vår ref: 17/02759-1

Deres ref:

Høring - forslag til nye regler for valg av menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet

Forslag til nye regler for valg av menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet sendes med dette på bred høring til menighetsråd, kirkelige fellesråd, biskoper, bispedømmeråd og andre berørte instanser.

Høringsnotatet foreligger både i en kortversjon og i en mer utfyllende utgave.

Høringsuttalelsene bes sendt elektronisk til post.kirkeradet@kirken.no. Alle kan avgi høringsuttalelse. Høringsuttalelser er offentlige etter offentleglova og vil bli publisert på kirken.no.

Høringsfristen er 14. juni 2017.

Med vennlig hilsen

Jens-Petter Johnsen
direktør

Ole Inge Bekkelund
avdelingsdirektør

Vedlegg:

Høringsnotat - forslag til nye regler for valg av menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet – kortversjon

Forslag til nye regler for valg av menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet

Høringsnotat - forslag til nye regler for valg av menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet – utfyllende utgave

Forslag til nye regler for valg av menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet

Høringsnotat 27. mars 2017. Kortversjon med hovedproblemstillingene i høringen.

Del 1. Bakgrunn

Det kirkelige demokratiet har vært i utvikling over tid, særlig som følge av demokratireformen fra og med kirkevalget i 2009. Kirkerådet sender med dette et forslag til nye kirkevalgregler på høring, på bakgrunn av evalueringen og erfaringene fra kirkevalget i 2015. Kirkerådet har valgt ikke å komme med en anbefaling der en vet det er store meningsforskjeller, men vil trekke sine konklusjoner i etterkant av høringen. I tillegg til å kommentere forslagene i høringsnotatet og regelforslaget, oppfordrer Kirkerådet høringsinstansene til å komme med andre forbedringsforslag.

Kirkelovens bestemmelser om valg og sammensetning ble videreført fra 1. januar 2017. Det innebærer at Kirkemøtets nærmere regler for valg av menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet for kirkevalget i 2019 må holde seg innenfor de føringer som ligger i dagens vedtatte kirkelov. Det betyr blant annet at valget skal skje samtidig med, og i umiddelbar nærhet til, valg til kommunestyre og fylkesting, jf. kirkeloven § 4, at Kirkemøtets sammensetning består av bispedømmerådene og ett medlem valgt etter regler gitt av Kirkemøtet, jf. kirkeloven § 24 første ledd, og at «sju andre leke [skal velges] ved flertalls- eller forholdstallsvalg, hvorav minst fire velges direkte av bispedømmets stemmeberettigede medlemmer», jf. kirkeloven § 23.

Valgordningen er et sentralt element i det kirkelige demokratiet. I valgforskningen understrekes det at en valgordning er et resultat av kompromisser mellom partier som kan ha svært ulike interesser knyttet til utformingen. Det finnes imidlertid ingen ordning som fullt ut tilfredsstiller alle ideelle krav.¹ Uansett hvilken ordning man velger, vil det kunne dukke opp effekter som man ikke har tenkt på, eller som er i strid med det man ønsker. Det vil derfor kunne være behov for å vedta noen justeringer fra valg til valg.

Det er i dag to sett med regler; regler for valg av menighetsråd på den ene siden, og regler for valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet på den andre siden. De ulike regelsettene henger tett sammen og må ses i sammenheng, og de har flere henvisninger seg imellom. Kirkerådet foreslår å slå disse to regelsettene sammen til ett sett regler.

Kirkerådet foreslår at kirkevalgreglene som et utgangspunkt legges så tett opp til valglovens bestemmelser om valg til kommunestyre, fylkesting og Stortinget som mulig. Bakgrunnen for dette er et ønske om å ivareta velgerne ved at den kirkelige valgordningen gjennomføres på en måte som er mest mulig kjent fra alminnelige valg. Det må likevel gjøres noen unntak der det er særlige kirkelige forhold som gjør det vanskelig å overføre prinsipper fra valgloven.

Del 2. Overordnede problemstillinger

De overordnede problemstillingene vil i særlig grad være rettet mot valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet. Dette fordi reglene knyttet til bispedømmeråds- og kirkemøtevalget er de som etter Kirkerådets vurderinger har størst forbedringspotensial.

2.1 Direktevalg eller kombinasjonsvalg av direkte og indirekte valgogang ved valg av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet

Når det gjelder spørsmålet om direkte valg eller kombinasjonsvalg med kombinasjon av direkte og indirekte valg, kan det tegnes tre alternative modeller:

1) Videreføring av dagens ordning.

Bispedømmerådet avgjør om valget skal foregå ved direkte valg av sju leke medlemmer, eller ved kombinasjonsvalg hvor fire medlemmer velges direkte og tre medlemmer velges indirekte. På den ene siden kan det argumenteres med at denne ordningen åpner for en regional tilpasning. Noen vil kunne hevde at ordningen med en indirekte valgogang også vil kunne bidra til en klarere sammenheng mellom bispedømmeråd, Kirkemøtet og menighetsrådene, ved at de nyvalgte leke menighetsrådsmedlemmene velger inntil tre medlemmer av bispedømmerådet og Kirkemøtet i en egen valgogang.

På den andre siden innebærer ordningen at kirkemedlemmene vil kunne ha ulik innflytelse på valget avhengig av hvilket bispedømme de hører til. I tillegg vil det ta lang tid fra valgdagen til det endelige resultatet blir kjent. Med dagens ordning blir valgresultatet fra andre valgogang klart i underkant av tre måneder etter valgresultatet fra første valgogang. Dette innebærer at det går lang tid mellom valgdagen og tidspunktet for når det endelige resultatet er klart, noe som er en kommunikasjonsmessig utfordring. Det kan også anføres som problematisk at noen velgere, det vil si de som blir valgt som menighetsrådsmedlemmer, får anledning til å stemme to ganger i samme valg.

2) Direkte valg på alle leke medlemmer.

Dette alternativet innebærer at Kirkemøtet fastsetter at alle de leke medlemmene til bispedømmerådet og Kirkemøtet skal velges direkte av kirkemedlemmene i bispedømmet. En slik ordning vil tydeliggjøre det enkelte kirkemedlems medansvar og medinnflytelse for kirkens øverste organer. Et argument for en slik ordning er at det vil sikre en lik ordning for hele landet, hvor kirkemedlemmene i større grad får lik innflytelse uavhengig av hvilket bispedømme man bor i. En fordel med denne ordningen er at valgresultatet vil bli kjent kort tid etter valggjennomføringen. Noen vil kunne hevde at en ulempe med ordningen med en indirekte valgogang også vil kunne bidra til en klarere sammenheng mellom bispedømmeråd, Kirkemøtet og menighetsrådene, ved at de nyvalgte leke menighetsrådsmedlemmene velger inntil tre medlemmer av bispedømmerådet og Kirkemøtet i en egen valgogang.

3) Kombinasjonsvalg i alle bispedømmer.

Dette alternativet innebærer at Kirkemøtet fastsetter at det i alle bispedømmene skal være kombinasjonsvalg med en kombinasjon av direkte og indirekte valg. Et argument for en slik ordning er at det vil sikre en lik ordning for hele landet. Samtidig rammes også denne ordningen av utfordringer knyttet til sent valgresultat som er nevnt i alternativet for

videreføring av dagens ordning. Ved forrige valg var det kun fire bispedømmeråd som valgte å benytte seg av muligheten med kombinasjonsvalg, mot sju bispedømmeråd som ønsket å gjennomføre valget ved direktevalg. En slik ordning vil derfor kunne oppfattes som uheldig for de bispedømmer som har ønsket å gjennomføre valget ved direktevalg av alle de leke medlemmene.

Ordningene må ses i sammenheng med at det ved valget vil være anledning til å gjennomføre forholdstallsvalg (listevalg), jf. avsnitt 2.2. I bispedømmer der det stilles to lister, vil et kombinasjonsvalg med direkte og indirekte valgomganger innebære at muligheten for mindretallsrepresentasjon svekkes, fordi terskelen for å få inn en kandidat blir høyere.

Kirkerådet har på nåværende tidspunkt ikke tatt stilling til hvilken ordning som bør gjøres gjeldende for kirkevalget fra og med 2019, men ber om høringsinstansenes tilbakemelding på ordningene.

2.2 Flertalls- og forholdstallsvalg

Etter kirkelovens bestemmelser skal valget av leke medlemmer holdes som «flertalls- eller forholdstallsvalg», jf. § 23 første ledd bokstav d). I lovens forarbeider er det presisert at Kirkemøtet er pålagt å ha en ordning hvor det er anledning til å stille flere lister, jf. Prop. 78 L (2012–2013) side 5. Gjennomføringen av Kirkevalget 2015 avdekket noen svakheter med ordningen som var fastsatt i regler for valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet. Etter Kirkerådets vurdering er det særlig to forhold ved denne ordningen som bør vurderes nærmere til neste valg. For det første at listene har ulike utgangspunkt, og for det andre at listene skal fremmes til ulike tidspunkt. Det kan tenkes noen ulike alternativer:

1) Videreføring av dagens ordning

Ett alternativ er å videreføre dagens ordning. En fordel med denne ordningen er at den vil være kjent for velgerne. Ordningen gir også ulike grupperinger anledning til å stille en egen liste dersom de ikke oppfatter seg representert av nominasjonskomiteens liste, som en slags sikkerhetsventil. Utfordringen med asymmetriske lister og forskjellige frister for listene løses imidlertid ikke.

2) Ordning med nominasjonskomiteens liste og andre lister – samtidige frister

Denne ordningen tar utgangspunkt i dagens ordning, men med noen justeringer. Det etableres en nominasjonskomité som fremmer en liste innen en frist. Andre nomineringsgrupper gis også adgang til å fremme liste til samme frist. Reglene for begge typer lister gjøres i størst mulig grad like, herunder bestemmelser om tillitsvalgte som kan representere kandidatene på listen. Denne ordningen vil langt på vei tilsvare dagens ordning for forholdstallsvalg ved valg av menighetsråd.

Ved å ha samtidige frister vil de ulike listene ha likere betingelser. Et argument for en slik ordning er at endringen ikke vil være altfor omfattende, noe som i norsk valgtradisjon har vært ansett som et viktig prinsipp. De kirkelige valgreglene har gjennomgått omfattende endringer ved de siste valgene, noe som i liten grad har gitt velgerne mulighet til å tilvenne seg og tilpasse seg til ordningen. Ordningen vil være rimelig kjent for velgerne ved at den ligner den ordningen som gjaldt ved kirkevalget i 2015, og den vil dessuten være forholdsvis enkel å forholde seg til. Dersom det videreføres regler om at nominasjonskomiteens liste bør

ivareta et mangfold av synspunkter, videreføres imidlertid problematikken med asymmetriske lister. De samtidige fristene innebærer også at ulike grupper som ikke oppfatter seg representert av de listene som fremmes innen fristen, ikke vil ha noen muligheter i etterkant til å fremme andre kandidater.

3) Ordning med utgangspunkt i flere selvstendige lister – intensjonsfrist og listefrist

Ordningen tar utgangspunkt i at det først går ut en henstilling om å melde interesse for å stille liste. Ordningen har fire scenarier.

1. Det ene scenariet er at en eller flere nomineringsgrupper melder intensjon om å stille liste innen en frist satt tidlig i nominasjonsløpet. I så tilfelle skal valgrådet ikke ta initiativ til at det blir nedsatt en nominasjonskomité. I stedet gis det anledning til å stille flere lister innen en ny frist. Hvis det ved endelig frist foreligger minst to godkjente lister, gjennomføres valget som forholdstallsvalg.
2. Dersom det ikke er noen nomineringsgrupper som melder intensjon om å stille liste, skal valgrådet ta initiativ til at det blir nedsatt en nominasjonskomité som fremmer en liste. Valget gjennomføres da som flertallsvalg.
3. Dersom det ved endelig frist foreligger kun én godkjent liste, skal valgrådet se til at det blir oppnevnt en nominasjonskomité som fremmer en bredt sammensatt kandidatliste, for å sikre at det blir minst to lister og dermed forholdstallsvalg.
4. Dersom det ved endelig frist ikke foreligger noen godkjente listeforslag, oppnevnes en nominasjonskomité som utarbeider en bred kandidatliste. Valget gjennomføres da ved flertallsvalg.

En slik ordning vil være en åpen invitasjon til ulike grupper om å stille lister, noe som kan stimulere til et åpent og levende kirkelig demokrati. En fordel med en slik ordning er at det vil kunne gi velgerne klarere alternativer å velge mellom, i hvert fall dersom det fremmes mer enn én liste. En annen fordel med ordningen er at den et stykke på vei ligner andre valg. Den blir imidlertid litt mer komplisert ved at det er to frister å forholde seg til, og gjennom etableringen av en nominasjonskomité dersom det ikke fremmes mer enn ett listeforslag. Dersom det ikke fremmes mer enn ett listeforslag, vil ordningen ikke løse utfordringen med asymmetriske lister. Nominasjonskomiteens liste vil dessuten kunne fremstå som en reaksjon på det allerede godkjente listeforslaget. Så lenge dette bidrar til at velgerne får ulike kirkepolitiske alternativer å velge mellom, er det ikke gitt at det er altfor problematisk. Dersom det åpnes for muligheten til å fremme kandidater gjennom supplerende nominasjon, slik det foreslås i avsnitt 4.2.3, vil en samtidig kunne ivareta en bredde i aktuelle kirkelige spørsmål.

4) Ordning med utgangspunkt i flere selvstendige lister, uten en nominasjonskomité – intensjonsfrist og listefrist

I en slik ordning inviteres nomineringsgrupper til å stille lister. Nomineringsgrupper kan innen en frist gi melding om de har intensjon om å stille liste ved valget. Dersom det er minst én nomineringsgruppe som gir slik melding, vil valgrådet ikke ta initiativ til at det blir nedsatt en nominasjonskomité. I stedet gis det anledning til å stille flere lister også fra andre nomineringsgrupper innen en ny frist. Dersom det i et bispedømme kun foreligger ett godkjent listeforslag fra én nomineringsgruppe etter listefristen, blir det den eneste listen ved valget.

Dersom det ikke foreligger noen godkjente listeforslag etter fristen, oppnevnes en nominasjonskomité som utarbeider en bred kandidatliste. Valget gjennomføres i så fall som flertallsvalg med nominasjonskomiteens liste.

En slik ordning vil være en åpen invitasjon til ulike grupper om å stille lister, noe som kan stimulere til et åpent og levende kirkelig demokrati. Dersom det fremmes flere lister enn én, vil ordningen også kunne gi velgerne klarere alternativer å velge mellom. Forslaget gir sterke incentiver til etablering av faste grupperinger i det kirkelige demokratiet. Valgteknisk gir denne ordningen en oversiktlig og klar løsning som ligner andre valg, forutsatt at det stilles minst to lister, men den blir litt mer komplisert ved at det er to frister å forholde seg til. Den løser utfordringen med asymmetriske lister, som følge av at det ikke oppnevnes noen nominasjonskomité med mindre det ikke blir godkjent noen listeforslag. Hensynet til reelle valgmuligheter og ivaretagelse av mindretallsrepresentasjon vil ikke bli ivaretatt *i det tilfelle* det bare blir levert én liste. Hvis bare én liste stiller til valg, vil grupper som er i mindretall i sentrale spørsmål kunne bli helt uten representasjon.

Kirkerådet ber også om innspill fra høringsinstansene til andre mulige ordninger enn de som her er skissert. Til alternativene 1–3 foreslår Kirkerådet samtidig at det åpnes for supplerende nominasjon for nominasjonskomiteens liste, se avsnitt 4.2.3.

2.3 Tilskuddsordning for finansiering av nomineringsgrupper m.m.

2.3.1 Innledning

Ved kirkevalget i 2015 var det ikke en sentral tilskuddsordning som ga støtte til grupper som fremmet lister eller andre aktører, men valgrådene i seks bispedømmer utbetalte totalt kr 250 000 til henholdsvis Nominasjonskomiteens listeⁱⁱ og Åpen folkekirkes liste. Kirkerådet vedtok 19. mars 2015 å be om å få tilbake en utredning om eventuell tilskuddsordning på bakgrunn av evalueringen av Kirkevalget 2015, i forkant av budsjettprosessene før Kirkevalget 2019.

2.3.2 Ordningen ved valg av kommunestyre, fylkesting og Stortinget

Ved valg til kommunestyre, fylkesting og Stortinget er det etablert to ulike typer tilskuddsordninger. Den første tilskuddsordningen er partipolitisk nøytral og åpner for at organisasjoner som er registrert i Enhetsregisteret kan søke om tilskudd til informasjonstiltak om valget. Målet med tiltakene må være å bidra til økt valgdeltakelse og de stemmeberettigetes kunnskap om valget. Den andre tilskuddsordningen er tilskuddsordningen for politiske partier som er regulert gjennom lov 17. juni 2005 nr. 102 om visse forhold vedrørende de politiske partiene (partiloven). Politiske partier kan søke departementet om statlig støtte til partiets organisasjon på nasjonalt nivå. Støtten ytes som stemmestøtte og grunnstøtte. Stemmestøtte gis som et likt kronebeløp per stemme oppnådd ved siste stortingsvalg. Grunnstøtte gis som et likt kronebeløp til alle partier som ved siste stortingsvalg mottok minst 2,5 prosent av stemmene på landsbasis, eller som fikk innvalgt minst én representant i Stortinget. Av den samlede støtten fordeles 9/10 som stemmestøtte og 1/10 som grunnstøtte. Tilsvarende gjelder for fylket og kommuner, med unntak av at det der er krav om minst 4 prosent oppslutning i valget i fylket eller kommunen, eller minst én innvalgt representant i fylkestinget eller kommunestyret for å motta støtte.

2.3.3 Ordningen i Svenska kyrkan

Svenska kyrkan gir nomineringsgrupper støtte til trykking av valgsedler til de nomineringsgrupper som er representert i Kyrkomötet eller blir representert gjennom valget. Det henger sammen med at nomineringsgruppene selv har ansvar for å bestille valgsedlene som skal benyttes ved valget, se kyrkoordningen 9 kap. 33 §. I tillegg gir Svenska kyrkan støtte til nomineringsgruppene ut fra antallet innvalgte mandater de enkelte nomineringsgrupper har i Kyrkomötet. Beløpet gis både i valgår og i årene mellom valg, men varierer fra år til år. I 2016 var beløpet i overkant av kr 31 000 per mandat, eller ca. 8 millioner kroner. Tilskuddsordningen er ikke regelfestet, men budsjettstyrt.

2.3.4 Vurderinger

Et viktig prinsipp fra Demokratifinansieringsutvalget, som utredet endringer i partiloven, var at støtteordningen skulle søke å sikre partiene likeverdige vilkår i konkurransen om stemmer, uten å bidra til ubegrunnet konkurransevridning (NOU 2004: 25). I den kirkelige konteksten er demokratiet dessuten fortsatt i utvikling. Dette tilsier at man på nåværende tidspunkt ikke bør utarbeide støtteordninger som favoriserer de som sitter ved makten, for eksempel gjennom å gi stemmestøtte, da det kan bidra til en konkurransevridning. Partilovens inndeling i grunnstøtte og stemmestøtte vil dessuten innebære en mer komplisert tilskuddsforvaltning som vil kreve større saksbehandling enn om støtten ikke kobles til mottatte stemmer. Det anbefales derfor ikke å legge partilovens støtteordning til grunn.

Den svenske ordningen med mandatstøtte favoriserer også de som allerede sitter med mandater i Kirkemötet. Dersom en ønsker å legge til rette for et åpent og levende kirkelig demokrati hvor ulike aktører kan slippe til, vil en slik ordning i liten grad stimulere til dette. Så lenge tilskuddsordningen for de kirkelige valgene er en del av det særskilte kirkevalgtilskuddet som ikke mottas hvert år, vil det dessuten ikke være mulig å betale årlige mandatstøttebeløp, men kun kunne utbetale støtte i valgåret.

Det foreslås derfor i stedet at støtteordningen bygges opp slik at alle som er berettiget til å motta midlene, får støttebeløp på samme nivå. Det kan tenkes et par alternative ordninger:

1) Tilskuddsordning for nomineringsgrupper delt i en nomineringsfase og en valgfase

Denne ordningen tar utgangspunkt i at det etableres en tilskuddsordning for nomineringsgrupper som deles i to faser.

- a. *Intensjonsstøtte*: Den første fasen utløses etter en intensjonsfrist. De nomineringsgrupper som melder sin intensjon om å fremme lister ved valget innen fristen, blir berettiget til å motta støtte til å gjennomføre nominasjonsarbeidet med rekruttering av kandidater og forslagsstillere, formulering av kirkepolitiske program og avholdelse av nominasjonsmøte. Ubrukte midler kan overføres til neste fase, under forutsetning av at nomineringsgruppen klarer å stille liste. Hvis ikke må de tilbakebetales. Det kan vurderes å sette et tak på hvor mye en nomineringsgruppe kan motta i støtte i intensjonsperioden, for eksempel maksimum kr 20 000. Målet for denne fasen kan formuleres slik: «Å sette organiserte nomineringsgrupper av stemmeberettigede i stand til å stille lister i valget til bispedømmeråd og Kirkemötet.»
- b. *Listestøtte*: Den andre fasen utløses etter fristen for å fremme lister. De nomineringsgrupper som har fremmet lister, blir berettiget til å motta støtte til å formidle informasjon om sine lister og kirkepolitiske programmer, slik at velgerne blir

klar over valgmulighetene sine. Dersom det er en ordning med lister både fra selvstendige nomineringsgrupper og en nominasjonskomité, vil også nominasjonskomiteen være berettiget til støtte på tilsvarende nivå til denne fasen. Det bør vurderes å sette et tak på maksimalt beløp for hvor mye en liste kan motta i støtte, for eksempel maksimum kr 100 000 per liste i et bispedømme. I tillegg kan det vurderes om en nomineringsgruppe som stiller lister i minst seks bispedømmer, kan få rett til å motta kr 100 000 til sentralt nivå. Målet for denne fasen kan formuleres slik: «Å sette de nomineringsgruppene som fremmer lister i valget til bispedømmeråd og Kirkemøtet i stand til å informere velgerne om hva de står for.»

2) Tilskuddsordning hvor nomineringsgrupper og andre aktører kan søke Kirkerådet eller valgrådet om midler til informasjonstiltak i forbindelse med valget

Denne ordningen tar utgangspunkt i at det settes en eller flere fastsatte søknadsfrister for nomineringsgrupper og andre aktører til å søke Kirkerådet eller valgrådet om midler til informasjonsarbeid og andre demokratiske aktiviteter i forbindelse med valget. En slik ordning vil være mer åpen for ulike aktører til å søke om støtte, så lenge det faller inn under tilskuddsordningens målsetning. Det vil også innebære at regelverkets utforming kan være forholdsvis enkel. En utfordring med en slik ordning, i hvert fall når det gjelder Kirkerådet som tilskuddsforvalter, er at et kirkepolitisk styrt organ vil kunne stå relativt fritt til å bestemme om ulike tiltak bør motta støtte eller ikke.

Kirkerådet legger til grunn at det kan være fornuftig på nåværende tidspunkt å avgrense tilskuddsordningen til valget til bispedømmeråd og Kirkemøtet, eventuelt også til de menigheter der det stilles flere lister. Som ansvarlig for økonomistyringen og økonomiforvaltningen til Den norske kirke, vil det være nødvendig for Kirkerådet å føre kontroll og oppfølging med de som mottar støtte.

2.4 Personvalgregler

2.4.1 Personstemmer og strykninger

Begrensningen i antallet mulige tilleggsstemmer til *tre* har til hensikt å gjøre det vanskeligere for et mindretall av velgere som retter på en systematisk måte å oppnå et resultat av personutvelgelsen som kan stride mot ønskene til et flertall av velgerne. Kirkerådet foreslår å videreføre en begrensning i antallet mulige tilleggsstemmer til inntil tre. Kirkemøtet har både i 2013 og 2014 gitt uttrykk for at det ikke ønsker å åpne for strykninger i de kirkelige valgene. Ved kommunestyre- og fylkestingsvalgene er det i dag ikke adgang til å stryke kandidater på listene. Kirkerådet foreslår ingen endringer på dette punkt, men ber likevel høringsinstansene vurdere om strykninger bør gjeninnføres.

2.4.2 Personvalgregler internt på listene

Valgordninger med flertallsvalg bygger på personvalg. Valgordninger med listevalg kan enten ha et svakt eller et sterkt innslag av personvalg avhengig av hvor stor innflytelse velgerne har over kandidatvalget. Kirkerådet stiller spørsmål ved om det bør introduseres en sperregrense ved valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet, slik det er ved valg av fylkesting.

(1) Sperregrense med krav om åtte prosents personlig stemmetall

I dette alternativet stilles det krav om at kandidater må ha oppnådd et personlig stemmetall på minst *åtte* prosent av listens stemmetall for at de skal kåres før rekkefølgen på listen. Dette tilsvarer ordningen ved fylkestingsvalg og vil derfor kunne være kjent for velgerne.

(2) Sperregrense med krav om fem prosents personlig stemmetall

I dette alternativet stilles det krav om at kandidater må ha oppnådd et personlig stemmetall på minst *fem* prosent av listens stemmetall for at de skal kåres før rekkefølgen på listen.

(3) Ingen sperregrense

Dette alternativet viderefører dagens ordning, hvor det ikke settes noen sperregrense.

Kirkerådet vurderer å foreslå en sperregrense med krav om fem eller åtte prosents personlig stemmetall i personvalget.

2.4.3 Stemmetillegg

Ved kommunestyrevalg kan et visst antall av de øverste kandidatene på listeforslaget gis et stemmetillegg, jf. valgloven § 6-2. Kandidatene får i så fall et tillegg i sitt personlige stemmetall som tilsvarer 25 prosent av det antall stemmesedler som kommer listen til del ved valget. Kirkerådets foreløpige vurdering er at en ordning med stemmetillegg vil gi uforholdsmessig mye innflytelse til nomineringsgruppen eller en eventuell nominasjonskomité. Kirkemøtet har tidligere lagt vekt på at nominasjonskomiteens innflytelse på valget bør begrenses, og mest mulig innflytelse gis til velgerne. Kirkerådet ber høringsinstansene om tilbakemelding på spørsmålet om det bør innføres en ordning med stemmetillegg ved de kirkelige valgene.

2.5 Valgkretser og stemmekretser

2.5.1 Valgkretser

Etter gjeldende rett er soknet valgkrets for menighetsrådet og bispedømmet valgkrets for bispedømmerådet. Kirkerådet foreslår på denne bakgrunn ingen endringer i valgreglene på dette punkt.

2.5.2 Stemmegivning begrenset til eget sokn på valgdagen

Kirkelig stemmerett utøves i det soknet en er registrert bosatt i, jf. kirkeloven § 4 første ledd. Personer som midlertidig oppholder seg i et annet sokn enn der de er registrert bosatt, kan stemme ved valget i bostedssoknet ved å avgi forhåndsstemme i det soknet de midlertidig oppholder seg i, før 1. september. Kirkerådet har vurdert om reglene på dette punkt bør endres, slik at det kan bli adgang til å avgi stemme i alle soknene innenfor fellesrådsområdet (kommunen) på valgdagen. Stemmene ville i så fall måtte behandles som *fremmede stemmer* som legges i stemmeseddelkonvolutt, og stemmegivningene ville måtte godkjennes i etterkant.

En slik ordning kan være spesielt krevende i kommuner med svært mange sokn og i kommuner med lange avstander mellom soknene. I en kommune som Oslo vil det måtte lages rutiner for å få videreformidlet stemmesedler mellom 38 valgstyrer. Det vil også kunne bli forvirring i stemmelokalene dersom det er nødvendig å holde styr på 38 forskjellige stemmesedler til valg av menighetsråd. I en kommune som Rana, Norges fjerde største kommune i utstrekning og med seks sokn, vil det kreve mye reisetid for å få videreformidlet stemmesedlene. Kirkerådet er derfor usikker på om det er tilrådelig å pålegge alle

fellesrådsområder en slik ordning. Tilbakemeldinger fra høringsinstansene vil være viktig i en slik vurdering.

Del 3: Innledning til reglene, stemmerett, valgbarhet, valgorganer m.m.

3.1 Reglens formål, virkeområde og organenes sammensetning

Kirkerådet foreslår å gi en innledende formålsbestemmelse og fastsette virkeområde for kirkevalgreglene, slik det er vanlig å gjøre i regler. Se forslag til §§ 1-1 og 1-2.

Det foreslås videre å ta inn en henvisning til menighetsrådet, bispedømmerrådet og Kirkemøtets sammensetning i tråd med kirkelovens bestemmelser, selv om dette ikke er noe Kirkemøtet uten videre kan endre. Se forslag til §§ 1-3, 1-4 og 1-5.

3.2 Stemmerett og manntall

3.2.1 Stemmerett

Det foreslås å gjøre en del nærmere presiseringer av hvem som har stemmerett ved valg av menighetsråd, bispedømmerråd og Kirkemøtet. Se forslag til nye regler §§ 2-1, 2-2, 2-3 og 2-4.

3.2.2 Manntall

I manntallet som benyttes ved de alminnelige valgene, er det hvor man står folkeregisterført som bosatt den 30. juni i valgåret som avgjør i hvilken kommune man føres inn i manntallet. 30. juni omtales da som skjæringsdatoen for manntallet. På bakgrunn av opplysningene som er registrert på skjæringsdatoen, sendes det ut valgkort. Dersom en velger flytter mellom 1. juli og valgdagen, får ikke dette betydning for hvilken kommune man har stemmerett i. Ved kirkevalgene er det etter gjeldende rett ingen skjæringstidspunkt.

Kirkerådet mener det kan være hensiktsmessig å innføre ordningen med skjæringsdato 30. juni i valgåret også for kirkevalgene. Status per 30. juni vil da være det som legges til grunn på valgdagen, noe som vil være identisk med informasjonen på valgkortene dersom dette sendes ut. En slik ordning vil skape mindre forvirring rundt hvor man er stemmeberettiget, og det vil også føre til mindre behov for rettinger i manntallet i perioden fra 10. august og frem til valgdagen. Det vil også redusere sannsynligheten for at personer som ikke står oppført i et lokalt manntall, likevel skulle hatt stemmerett. Dersom man velger å legge til grunn bostedsdato per 30. juni i valgåret i det endelige manntallet, ville det forenklet prosessen om man også kunne legge til grunn medlemskapsstatus per 30. juni. 30. juni i valgåret er imidlertid en veldig tidlig frist for å være registrert som medlem. I stedet foreslås det å sette fristen til 1. september i valgåret, jf. forslag til ny § 2-9 annet ledd bokstav d.

Særlig om manntall for prester og leke kirkelig tilsatte

Kirkerådet mener det er nødvendig å innføre egne bestemmelser for manntall for valg av prester og for valg av leke kirkelig tilsatte, og foreslår derfor at det fastsettes at bispedømmerrådet er ansvarlig for at et manntall over stemmeberettigede ved valg av prester og leke kirkelig tilsatte opprettes og oppdateres på grunnlag av opplysninger fra bispedømmerrådet og kirkelige fellesråd i bispedømmet.

3.3 Valgbarhet

Kirkerådet foreslår endringer i valgreglens kapittel 3 for å gjøre bestemmelsene om valgbarhet tydeligere. Blant endringene er et forslag om å samle alle bestemmelsene om

valgbarhet i et felles kapittel, som også inkluderer bestemmelser om valgbarhet som samiske representanter, døvemenighetenes representanter o.l. Se forslag til §§ 3-1, 3-2, 3-3 og 3-4.

3.4 Valgorganene

Etter mønster fra valgloven foreslår Kirkerådet å ta inn et kapittel om valgorganene, det vil si valgstyret, stemmestyret, valgrådet i bispedømmet, bispedømmerådet og Kirkerådet.

Del 4: Valg av medlemmer til menighetsråd og valg av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet

4.1 Valgform

Det foreslås å ta inn bestemmelser i valgreglene som klargjør hva som skal til for at valget arrangeres som forholdstallsvalg eller flertallsvalg, se avsnitt 2.1 og 2.2. Det fremmes forslag om slike bestemmelser i §§ 5-1 og 5-2.

4.2 Nærmere bestemmelser ved forholdstallsvalg

4.2.1 Registrering av nomineringsgrupper

Kirkerådet ser behov for å klargjøre regelverket knyttet til listenes navn m.v. i regelverket. Det må skilles mellom nomineringsgruppene sin registrering av gruppenavn og eventuelt nominasjonskomiteens registrering av et navn på listen.

Når det gjelder nomineringsgrupper sin registrering av gruppenavn, foreslås det å fastsette en ordning etter mønster fra Sverige. En nomineringsgruppe som vil fremme lister i bispedømmeråds- og kirkemøtevalg, kan søke Kirkerådet om registrering av gruppenavnet. En registrering hos Kirkerådet innebærer at nomineringsgruppen får enerett til å stille valglister under det registrerte navnet i alle kirkelige valg. En nomineringsgruppe som vil fremme liste i menighetsrådsvalget, kan søke bispedømmerådet om registrering. En registrering hos bispedømmerådet innebærer at nomineringsgruppen får enerett til å stille valglister under det registrerte navnet i det aktuelle menighetsrådsvalget.

Dersom det etableres en nominasjonskomité ved valg av bispedømmeråd, bør navnet for denne listen fastsettes. Kirkerådet foreslår å fastsette at navnet på denne listen skal være *Felleslisten*. Bakgrunnen for et forslag om å kalle listen for *Felleslisten* er at det ved alminnelige valg hender at det leveres en felles liste fra ulike politiske partier, noe som innebærer at listen vil være tverrpolitisk.

4.2.2 Krav til og behandling av listeforslag

4.2.2.1 Antall kandidater på listeforslaget

Ved menighetsrådsvalget er det i dag krav om at alle kandidatlistene må ha minst så mange forskjellige kandidater som det skal velges faste medlemmer. I tillegg er det fastsatt at nominasjonskomiteens liste skal ha minst så mange forskjellige kandidater som det skal velges faste medlemmer og varamedlemmer til sammen. Ingen lister skal inneholde mer enn dobbelt så mange navn som antallet medlemmer og varamedlemmer som skal velges. Kirkerådet foreslår ingen endringer på dette punkt.

Etter gjeldende regler er det forskjellige krav til antallet kandidater på nominasjonskomiteens liste og andre lister ved bispedømmeråds- og kirkemøtevalget. Mens nominasjonskomiteens foreløpige liste skal ha 18 kandidater, kan andre grupper av forslagsstillere ha minst sju og maksimalt 18 kandidater. Kirkerådet foreslår å videreføre kravet om minst sju og maksimalt 18 kandidater for å kunne stille lister og foreslår at det skal legges til grunn for alle listeforslag. Dersom det bare foreligger liste fra én nomineringsgruppe, sml. avsnitt 2.2.2 alternativ 4, vil en risikere at det er færre kandidater i valget enn det skal velges plasser. Dersom det ikke er noen nomineringsgrupper som fremmer lister, bør nominasjonskomiteen fremme en liste med 18 kandidater, jf. avsnitt 4.3.3.

4.2.2.2 Antall underskrifter på listeforslaget

I dag er det krav om ti underskrifter ved valg til menighetsråd og 150 underskrifter ved valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet. Ved valg til bispedømmerådet og Kirkemøtet er det ytterligere satt et krav om at underskriftene skal komme fra minst tre ulike sokn i bispedømmet, hvor maksimalt 50 prosent av underskriverne kan komme fra ett og samme sokn. Kirkerådet foreslår ingen endringer på antallet underskrifter på listeforslaget ved valg til menighetsråd. Ved valg til bispedømmeråd foreslår Kirkerådet at det som et utgangspunkt er et krav om 150 underskrifter på listeforslaget, men at det etableres en forenklet ordning for registrerte grupper.

4.2.2.4 Tillitsutvalg og tillitsvalgt

Kirkerådet foreslår å legge valglovens bestemmelser om tillitsvalgte og tillitsutvalg til grunn for valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet. Også i det tilfelle det opprettes en nominasjonskomité som fremmer en liste, bør det være utpekt tillitsvalgt og et tillitsutvalg som kan opptre på vegne av kandidatene på listen. Kirkerådet foreslår at nominasjonskomiteens leder opptrer som tillitsvalgt for nominasjonskomiteens liste og at nominasjonskomiteen opptrer som tillitsutvalg.

Valgmyndighetenes behandling av listeforslagene, offentliggjøring, klage over behandlingen av listeforslaget

Det foreslås å legge valglovens bestemmelser om valgmyndighetens behandling av listeforslagene, valglovens bestemmelser om offentliggjøring av godkjente valglister og valglovens bestemmelser om klager over valgmyndighetenes behandling av listeforslaget til grunn for de kirkelige valgene. Se forslag til §§ 6-4 g, 6-4 h og 6-4 i.

4.2.3 Supplerende nominasjon ved forholdstallsvalg

Supplerende nominasjon ved flertallsvalg er behandlet i avsnitt 4.3.4. Kirkerådet foreslår at det skal åpnes for supplerende nominasjon også i tilfeller hvor det stilles flere lister ved valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet, dersom en går inn for en ordning med en form for nominasjonskomité, jf. alternativ 1, 2 eller 3 i avsnitt 2.2. Det er kun på nominasjonskomiteens liste det kan fremmes kandidater gjennom supplerende nominasjon. Siden listene vil være prioriterte, vil kandidatene settes nederst på listen som supplerte kandidater. For å bidra til en forenkling foreslås det at fristen for den supplerende nominasjonen ved forholdstallsvalg samkjøres med nominasjonskomiteens frist.

4.2.4 Stemmesedler. Velgernes adgang til å endre stemmesedler

4.2.4.1 Trykking av stemmesedler

Ved kirkevalget i 2011 hadde bispedømmerådet ansvaret for trykking og utsendelse av stemmesedler ved valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet. Valgstyret (menighetsrådet) hadde ansvar for trykking av stemmesedler ved valg av menighetsråd. Dette ble endret ved kirkevalget i 2015. Da fikk valgstyret ansvaret for trykking av stemmesedler både ved valg til menighetsråd og til bispedømmeråd og Kirkemøtet. På bakgrunn av erfaringene fra kirkevalget i 2015 foreslår Kirkerådet at en går tilbake til ordningen som var gjeldende i 2011.

4.2.4.2 Endringer på stemmeseddelen

Det foreslås å videreføre ordningen hvor velgeren ved valg til menighetsråd kan gi inntil tre kandidater på stemmeseddelen én tilleggsstemme. Videre foreslås det å fastsette at velgeren ved valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet kan gi inntil tre kandidater på stemmeseddelen én tilleggsstemme, og føre på inntil tre navn fra andre lister.

4.2.5 Mandatfordelingen og kandidatkåringen

Valgoppgjøret ved forholdstallsvalg består av to elementer. Først fordeles mandatene mellom de ulike listene. Deretter kåres kandidatene som ble valgt som medlem og varamedlem fra hver liste. Kirkerådet foreslår å videreføre St. Laguës metode ved mandatfordelingen, da denne er benyttet i en modifisert versjon ved andre valg i Norge.

Når det gjelder ordningen med listestemmer, er det en ordning som gjelder ved kommunestyrevalg, men ikke fylkestingsvalg eller valg av Stortinget. Det henger sammen med muligheten for å gi såkalte slengere, det vil si at velgeren også kan gi en personstemme til inntil tre kandidater på andre valglistene.

Hver stemmeseddel teller like mange listestemmer som det skal velges medlemmer, det vil si sju listestemmer der det er direkte valg. Ved oppføring av navn fra annen valgliste trekkes det fra én listestemme pr. navn på valglisten, mens det legges til én listestemme pr. navn på den andre valglisten. Kirkerådet foreslår å videreføre ordningen med listestemmer, som en følge av forslaget om å videreføre muligheten for å gi slengere.

4.3 Nærmere bestemmelser ved flertallsvalg

4.3.1 Innledning

Bestemmelsene om flertallsvalg vil tre inn dersom det kun foreligger én liste ved menighetsrådsvalg eller hvis det foreligger én eller ingen liste ved bispedømmeråds- og kirkemøtevalg.

4.3.2 Nominasjonskomité

Kirkerådet foreslår å videreføre bestemmelsen om nominasjonskomité ved valg av menighetsråd, med noen språklige justeringer.

Når det gjelder nominasjonskomité ved valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet, må det ses i sammenheng med avsnitt 2.2. Alternativet med en videreføring av dagens ordning og alternativet med nominasjonskomité og andre lister med samtidige frister vil begge medføre et

behov for en nominasjonskomité. Kirkerådet foreslår i disse tilfeller å videreføre dagens oppnevningprosedyre for nominasjonskomiteen, med noen språklige endringer.

4.3.3 Krav til og behandling av listen

Ved menighetsrådsvalg gjelder kravene til listen og behandlingen av listen tilsvarende som for kravene ved lister ved forholdstallsvalg, se avsnitt 4.2.2. Ved bispedømmeråds- og kirkemøtevalget gjelder kravene til listen og prosedyrene ved behandlingen av listen tilsvarende som for kravene ved lister ved forholdstallsvalg, se avsnitt 4.2.2, med noen særskilte bestemmelser. Se forslag til § 7-4.

4.3.4 Supplerende nominasjon ved flertallsvalg

Kirkerådet foreslår å videreføre ordningen med supplerende nominasjon ved *menighetsrådsvalget*, der det er én liste med et mangelfullt antall kandidater. Når det gjelder supplerende nominasjon ved *flertallsvalg av bispedømmeråd og Kirkemøtet*, vises det til omtalen av supplerende nominasjon ved forholdstallsvalg ved valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet i 4.2.3. Når bare nominasjonskomiteens liste foreligger ved valget, kan det være hensiktsmessig å videreføre muligheten for at grupper som opplever at de ikke er representert på nominasjonskomiteens liste, kan fremme kandidater gjennom supplerende nominasjon. Det foreslås derfor å videreføre denne muligheten.

4.3.5 Stemmesedler. Velgernes adgang til å endre på stemmesedler

Det foreslås å videreføre at velgeren ved valg til menighetsråd kan gi inntil tre kandidater på stemmeseddelen én tilleggsstemme. Velgere kan ved flertallsvalg i et menighetsrådsvalg også gi en personstemme til inntil tre andre valgbare personer som er bosatt i soknet. Videre foreslås det å videreføre at velgeren ved valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet kan gi inntil tre kandidater på stemmeseddelen én tilleggsstemme. Andre endringer på stemmeseddelen teller ikke med ved valgoppgjøret.

4.4 Forhåndsstemmegivningen

Forhåndsstemmegivning har blitt vanligere ved andre valg. Kirkerådet er kjent med tilfeller hvor tilbudet av forhåndsstemmelokaler var mer begrenset enn det man kunne få inntrykk av. Kirkerådet har vurdert om det bør foreslås endringer i reglene om forhåndsstemmegivning for å forbedre denne. Det vil imidlertid ikke være ressursmessig grunnlag til å innføre løsninger som tilsvarer forhåndsstemmegivning ved alminnelige valg. Å sikre en bemanning til avvikling av forhåndsvalg på tilsvarende nivå som kommunevalgene vil være veldig ressurskrevende.

Kirkerådet foreslår å fastsette en ny bestemmelse som i hovedsak viderefører dagens ordning, men hvor reglene er formulert på en måte som gjør det tydeligere at valgstyret skal legge til rette for forhåndsstemmegivning i den grad det er mulig. Det foreslås også å presisere at forhåndsstemmegivningen som et minimum bør kunne skje på minst ett kirkekontor i fellesrådsområdet i ordinær åpningstid. Det vil imidlertid ikke være et absolutt krav, valgstyret (menighetsrådet) må selv avgjøre hva som er mulig i soknet. For øvrig foreslås det bestemmelser om forhåndsstemmegivningen som i stor grad bygger på valglovens bestemmelser.

Kirkerådet har også vurdert muligheten for å åpne for internettstemmegivning i perioden for forhåndsstemmegivningen. De alminnelige politiske valgene har valgt å ikke gå videre med forsøk med internettvalg etter stortingsvalget i 2013. IT-utvikling vil kunne koste mye. Selv om internettvalg i seg selv ut fra noen perspektiver kan fremstå som hensiktsmessig, er det lite trolig at dette kan prioriteres ut fra et kost-/nytteperspektiv.

Kirkerådet vil i forkant av kirkevalget i 2019 utrede spørsmålet nærmere for å få noen overordnede kostnadsoverslag knyttet til utvikling og implementering av en tilfredsstillende ordning for internettvalg. I denne saken foreslås det kun at valgreglene gir *hjemmel* for at Kirkerådet, dersom Kirkerådet finner det økonomisk forsvarlig, *kan* gi regler om internettstemmegivning i perioden for forhåndsstemmegivning.

Ved alminnelige valg er det adgang til tidligstemming i tidsrommet 1. juli til 9. august. Kirkerådet foreslår ikke å åpne for tidligstemming ved kirkevalget, da det vil kunne medføre praktiske problemer siden det er så tidlig i valggjennomføringen. Kirkerådet foreslår å fastsette regler som åpner opp for at valgstyret *kan* gjennomføre ambulerende stemmegivning, dersom valgstyret ønsker det og har ressurser til å gjennomføre slik stemmegivning. Se forslag til § 8-3 tredje ledd.

Til slutt foreslås det å gi Kirkerådet hjemmel til å gi særskilte regler for forhåndsstemmegivning ved Svalbard kirke og Sjømannskirken.

4.5 Tidspunkt og sted for valg. Stemmegivningen på valgtinget

4.5.1 Tidspunkt og sted for valg

Kirkerådet foreslår å videreføre det materielle innholdet i bestemmelsene, men med noen språklige endringer, se forslag til § 10-1.

4.5.2 Stemmegivningen på valgtinget

Kirkerådet ser behov for å stramme inn kravet om hemmelige valg. Kirkerådet foreslår derfor følgende nye bestemmelse etter mønster fra valgloven § 9-5 som slår fast at

Velgeren skal i enerom og usett brette sammen stemmeseddelen slik at det ikke er synlig hvilken valgliste velgeren stemmer på. Velgeren leverer stemmeseddelen til stemmestyret, som stempler den med et offisielt stempel. Velgeren legger selv stemmeseddelen ned i en urne.

Når det gjelder legitimasjonsplikt, foreslås det å benytte samme krav som valgloven benytter seg av. Når det gjelder valgagitasjon, foreslås det tilsvarende i hovedsak å benytte valglovens bestemmelse tilsvarende. Det vil bli gitt utfyllende informasjon om valgagitasjon, legitimasjonsplikt og hemmelige valg i Kirkerådets valghåndbok og i opplæring av medarbeidere. For øvrig foreslås det å videreføre gjeldende rett, men med noen språklige forenklinger.

Del 5: Valg av andre representanter til bispedømmerådet og Kirkemøtet

5.1 Valg av prest til bispedømmeråd og Kirkemøtet

Kirkerådet foreslår i hovedsak å videreføre bestemmelsene om valg av prest til bispedømmeråd og Kirkemøtet, med noen språklige justeringer. I tillegg foreslås det å fastsette at velgeren vil kunne gi stemme til én kandidat i valget, slik at velgeren vil kunne gi uttrykk for hvilken kandidat den ønsker mest at blir innvalgt. For øvrig vises det til avsnittene om stemmerett og valgbarhet.

5.2 Valg av lek kirkelig tilsatt til bispedømmeråd og Kirkemøtet

Kirkerådet foreslår i hovedsak å videreføre bestemmelsene om valg av prest til bispedømmeråd og Kirkemøtet, med noen språklige justeringer. I tillegg foreslås det å fastsette at velgeren vil kunne gi stemme til én kandidat i valget, slik at velgeren vil kunne gi uttrykk for hvilken kandidat den ønsker mest at blir innvalgt.

5.3 Valg av døvemenighetenes representant til bispedømmeråd og Kirkemøtet

Ved kirkevalget i 2015 klarte ikke nominasjonskomiteen å fremme en fullstendig kandidatliste. Det ble avgitt 22 stemmer i valget. Sju stemmer ble forkastet. Etter Kirkerådets vurdering tilsier erfaringene fra de siste kirkevalgene at det er behov for å gjøre noen grep for å styrke valget av døvemenighetenes representant. Det er særlig tre momenter som bør vurderes i reglene for dette valget; 1) spørsmålet om direkte valg eller indirekte valg, 2) nominasjonsorgan og 3) antall kandidater. Kirkerådet foreslår at valget gjennomføres som et direkte valg i stedet for indirekte valg og at de leke medlemmene av Døvekirkenes fellesråd opptrer som nominasjonskomité for valget. Kirkerådet foreslår videre at antallet på fem kandidater videreføres for å sikre at det blir et reelt valg.

5.4 Valg av samiske representanter til bispedømmeråd og Kirkemøtet

Samisk kirkeråd har vinteren 2016–2017 gjennomført en høring om samisk kirkelig valgmøte som blant annet dreier seg om valg av samiske representanter til bispedømmeråd og Kirkemøtet. Denne høringen om kirkevalgreglene går derfor ikke konkret inn på dette.

Del 6: Felles bestemmelser

6.1 Prøving av stemmegivninger og stemmesedler, opptelling, protokollering, m.m.

6.1.1 Godkjenning av stemmegivning

I den statlige valglovgivningen skilles det mellom prøving av *stemmegivning* og prøving av *stemmesedler*. En godkjenning av stemmegivningen dreier seg om velgeren har adgang til å stemme, blant annet ut fra at velgeren er innført i manntallet eller har avgitt stemme tidligere. Valgloven har egne pedagogiske bestemmelser om godkjenning av stemmegivning i §§ 10-1, 10-1a og 10-2. Det kirkelige valgregelverkets bestemmelser om hva som skal til for å godkjenne stemmegivninger bør etter Kirkerådets oppfatning revideres etter mønster fra valgloven. Kirkerådet foreslår å gjøre dette i reglenes §§ 14-1, 14-2 og 14-3.

6.1.2 Godkjenning av stemmeseddel

Kirkerådet ser behov for at reglene tydeliggjøres slik at dette blir litt lettere tilgjengelig enn tidligere. Valgloven har en egen pedagogisk bestemmelse om godkjenning av stemmesedler i § 10-3. Kirkerådet foreslår en egen paragraf i valgreglene som bygger på denne, se forslag til § 14-3.

6.1.3 Opptellingsprosedyrer

Ved valg til kommunestyre, fylkesting og Storting er det lovbestemmelser om foreløpig opptelling og endelig opptelling. Også Svenska kyrkan skiller mellom en foreløpig opptelling og endelig opptelling. Kirkerådet foreslår en endring i reglene der foreløpig og endelig opptelling tas inn, men at det gjennomføres i praksis på litt ulik måte ut fra valgformen.

På grunn av at det kan ta tid å få sendt inn stemmesedlene til valgrådet til opptelling av direkte valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet, er det i gjeldende regler lagt opp til at opptellingen skal skje innen ti dager fra valgdagen. En mulig ordning her kan være at valgstyrene i menighetene – i de tilfeller det er forholdstallsvalg – får i oppgave å telle opp antallet stemmer hver liste har mottatt i valget av bispedømmeråd og Kirkemøtet og rapportere dette inn til valgrådet innen kl. 12 på dagen etter valgdagen. Valgrådet vil på bakgrunn av dette kunne foreta et foreløpig valgoppgjør og rapportere et foreløpig resultat av fordelingen av mandater mellom de ulike listene. Det bør også telles over hvor mange av hver stemmeseddel som er rettet og hvor mange som er urettet. Dette gir et visst bilde av hvor stor usikkerhet det er knyttet til den foreløpige opptellingen.

Denne endringen innebærer ikke store forskjeller for valgstyrene, da disse allerede i dag skal telle opp antallet stemmesedler og rapportere inn tallene for å avdekke valgdeltakelsen. Forskjellen blir at de teller opp hver liste for seg i stedet for at de teller listene samlet.

Foreløpig opptelling av menighetsrådsvalg der det er forholdstallsvalg, gjøres på samme måte som foreløpig opptelling ved forholdstallsvalg til bispedømmeråd og Kirkemøtet.

Dersom valg gjennomføres som flertallsvalg, må også personstemmer telles to ganger. Dette betyr at det ved menighetsrådsvalgene er nødvendig at personstemmene også telles ved den foreløpige opptellingen. Ved valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet skal valgstyrene uansett bare telle opp antall stemmesedler, fordelt på rettede og urettede stemmesedler. Dette betyr at valgrådet må telle personstemmene to ganger når endelig opptelling skal gjøres. Se forslag til § 14-4.

Det foreslås å gi hjemmel til Kirkerådet til å fravike bestemmelser om opptellingsprosedyrer for å åpne opp for elektronisk opptelling, dersom dette kan forsvares ut fra en kost-nyttevurdering.

6.1.4 Protokollering

Det foreslås en ny paragraf som viderefører gjeldende rett for protokollering av valget, med noen presiseringer. Se forslag til § 14-5.

6.2 Prøving av valgets gyldighet. Klage

Ved kirkevalget i 2015 mottok Kirkerådet 32 klager til behandling. I tillegg er Kirkerådet kjent med at bispedømmerådet som klageinstans enkelte steder behandlet klager på menighetsrådsvalg. Kirkerådet har ikke tidligere fått et like stort omfang av klager.

På grunnlag av at det tidligere er noe begrenset forvaltningspraksis knyttet til valgreglens bestemmelser, gir de aktuelle bestemmelsene liten veiledning til hva som skal vektlegges i en klagebehandling. Kirkerådet foreslår å ta inn bestemmelser i valgreglene som bygger på bestemmelsene om klage i valgloven. Dette vil være en regelfesting av Kirkerådets forvaltningspraksis knyttet til klagebehandling ved kirkevalget i 2015.

Kirkerådet foreslår på denne bakgrunn endringer i et nytt kapittel 15 i reglene, se forslag til §§ 15-1, 15-2 og 15-3. Kirkerådet tar også sikte på å utarbeide en mer detaljert veiledning om behandling av klager i valghåndboken til kirkevalget i 2019.

6.3 Nytt valgoppgjør i perioden. Suppleringsvalg

6.3.1 Nytt valgoppgjør i perioden

Kirkerådet gjorde i sitt møte 23. mars 2017 vedtak om en mindre endring i valgreglens bestemmelser om nytt valgoppgjør i perioden i medhold av Kirkerådets myndighet etter regler for valg av menighetsråd § 14-2 og regler for valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet § 7-2 annet ledd. Bakgrunnen var at de gjeldende reglene kun åpnet for at det kunne påbys nytt valgoppgjør dersom en plass i rådet ble ubesatt etter at varamedlemmene i tilfelle var rykket opp. Siden de aktuelle bestemmelsene nylig er endret, foreslår Kirkerådet ingen endringer om dette.

6.3.2 Suppleringsvalg

Kirkerådet foreslår at gjeldende bestemmelser ved suppleringsvalg for menighetsråd bør videreføres i regelverket, med noen språklige justeringer. For bispedømmerådet stiller situasjonen seg litt annerledes, særlig i de bispedømmene hvor det er flere lister. Gjennomføringen av et suppleringsvalg i hele bispedømmet midt i valgperioden vil være svært omfattende og kostnadsfullt. Ubesatte plasser i bispedømmerådet vil i praksis fylles gjennom nytt valgoppgjør. Dersom en valgliste ikke har nok personer til å fylle sine mandater, foreslås det en ny bestemmelse som bygger på valgloven tilsvarende bestemmelse.

6.4 Forskjellige bestemmelser

Kirkerådet foreslår noen nærmere bestemmelser om oppbevaring, avhending og tilintetgjøring av valgmateriell og taushetsplikt etter mønster fra valgloven. Når det gjelder spørsmålet om valgobservasjon, foreslås det ikke å gå inn for en ordning med dette.

Del 7: Konsekvenser

7.1 Konsekvenser for kjønn og likestilling

I regler for valg av menighetsråd er gjeldende rett at kandidatlistene «bør ha minst 40 prosent representasjon av hvert kjønn blant de foreslåtte kandidatene på den enkelte liste». I regler for valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet er gjeldende rett at «begge kjønn skal på kandidatlisten være representert med minst 40 prosent» ved valg av leke medlemmer, mens «begge kjønn skal være representert» på nominasjonslistene ved valg av prestenes representant, representant for lek kirkelig tilsatte, samiske representanter og representant fra Døvekirken. Det foreslås å videreføre disse prinsippene i forslaget til nye regler.

7.2 Økonomiske og administrative konsekvenser

Bevilgningene til kirkevalget i 2015 var totalt kr 81,5 millioner. Kirkerådet legger til grunn at de kirkelige valgene fortsatt vil bli finansiert på om lag det samme nivået. For ordens skyld må det imidlertid presiseres at det er avhengig av et ekstra tilskudd fra Stortinget.

I 2015 var det satt av 29 millioner kroner til *lokal tilrettelegging*. Det var ca. 15 000 valgfunksjonærer, noe som viser at gjennomføringen av valget er avhengig av et stort apparat med mange som gjør en stor innsats for at valget avholdes i tråd med regelverket.

Det ble utbetalt 7,6 millioner kroner til bispedømmerådene til *regional tilrettelegging*.

Innenfor dette beløpet var det beregnet støtte til opplæring i forkant av valget, opptelling og kursing av nye menighetsråd i etterkant av valget. Dette i tillegg til at det fra 2009 ble innarbeidet et halvt årsverk i hvert bispedømme i forbindelse med demokratireformen.

Videre ble det brukt 17,2 millioner kroner til valgkortutsendingen, 8,7 millioner til kommunikasjonsutgifter og ellers ca. 4 millioner i *sentral tilrettelegging*. En utgiftstype som i liten grad ble omtalt i St.prp. nr. 39 (2008–2009), er IKT-utvikling i forbindelse med valgene. I forbindelse med kirkevalget i 2015 var det også behov for omfattende utvikling knyttet til medlemsregisteret og valgmodulen for å kunne gjennomføre valget.

Dersom det etableres en tilskuddsordning for støtte til nomineringsgrupper mv., vil midlene måtte tas fra det særskilte tilskuddet til de kirkelige valg. Det vil også medføre et behov for tilskuddsforvaltning knyttet til ordningen.

ⁱ Bernt Aardal (2010). «Den norske stortingsvalgordningen og dens politiske konsekvenser» i *Norsk Statsvitenskapelig Tidsskrift* nr. 2, 2010, s. 75–104.

ⁱⁱ Nominasjonskomiteens liste – Mangfoldig folkekirke i Borg og Hamar.

SAKSPRESENTASJON

Sak 019/17 Møteplan 2. halvår 2017				
Møtedato: 8.6.2017	Kl.: 1700	Sted: Kirkekontoret	Saksbehandler: KR	J.nr.: 17/00055-006 012.2

Vedlagte saksdokumenter:

-

Andre saksdokumenter:

-

Saksframlegg:

For å sikre forutsigbarhet og størst mulig møtedeltagelse blir det fremmet et forslag til møteplan for 2. halvår 2017.

Vurdering:

Daglig leders innstilling til vedtak:

På grunnlag av saksframlegg og vurdering kommer følgende innstilling til vedtak:

Melhus kirkelige fellesråd vedtar følgende møteplan for 2. halvår 2017:

<i>Ukedag</i>	<i>Dato</i>	<i>Tid</i>	<i>Sted</i>	<i>Merknad</i>
<i>Torsdag</i>	<i>28. sept.</i>	<i>kl.1700</i>	<i>Kirkekontoret</i>	
<i>Torsdag</i>	<i>7. des.</i>	<i>kl.1700</i>	<i>Kirkekontoret</i>	

Kurt Rylandsholm
Daglig leder